

**EUROOPAN UNIONIN
NEUVOSTO**

**Bryssel, 12. toukokuuta 2014
(OR. en)**

9647/14

**COHOM 77
FREMP 86
CYBER 26
COPS 118
PESC 481**

YHTEENVETO ASIAN KÄSITTELYSTÄ

Lähettiläjä:	Neuvosto
Päivämäärä	12. toukokuuta 2014
Ed. asiak. nro:	9032/14 + COR1 COHOM 62 FREMP 68 CYBER 24 COPS 87 PESC 408
Asia:	Sananvapautta verkossa ja verkon ulkopuolella koskevat EU:n ihmisoikeussuuntaviivat

Neuvosto hyväksyi 12. toukokuuta 2014 tämän ilmoituksen liitteenä olevat sananvapautta verkossa ja verkon ulkopuolella koskevat EU:n ihmisoikeussuuntaviivat.

Sananvapautta verkossa ja verkon ulkopuolella koskevat EU:n ihmisoikeussuuntaviivat

I. YLEISKATSAUS JA MÄÄRITELMÄT

A. JOHDANTO

1. Mielipiteen- ja sananvapaus ovat jokaisen ihmisen perusoikeuksia. Ne ovat olennaisia yksilön ihmisarvon ja itsensä toteuttamisen kannalta ja muodostavat perustan demokratian, oikeusvaltioperiaatteen, rauhan ja vakauden toteutumiselle, osallistavalle kestäväälle kehitykselle sekä julkisiin asioihin osallistumiselle. Valtioilla on velvollisuus kunnioittaa, suojella ja edistää oikeutta mielipiteen- ja sananvapauteen.
2. Mielipiteen- ja sananvapaus ovat olennaisia monien muiden ihmisoikeuksien toteutumisen kannalta. Näitä ovat esimerkiksi yhdistymis- ja kokoontumisvapaus, ajatuksenvapaus, uskonnon- tai vakaumuksenvapaus, oikeus koulutukseen, oikeus osallistua kulttuurielämään, äänioikeus ja kaikki muut julkisiin asioihin osallistumiseen liittyvät poliittiset oikeudet. Demokratiaa ei ole olemassa ilman niitä.
3. Mielipiteen- ja sananvapaus ovat itsessään tärkeitä, jotta voidaan edistää yksilöiden itsensä toteuttamista ja riippumattomuutta. Sananvapaus, taiteellinen ilmaisu mukaan lukien, on olennaisen tärkeää yksilöiden identiteettien kehittymiselle ja ilmentymiselle yhteiskunnassa.

4. Vapaat, moniarvoiset ja riippumattomat tiedotusvälineet ovat olennaisia kaikissa yhteiskunnissa mielipiteen- ja sananvapauden sekä muiden ihmisoikeuksien edistämiseksi ja suojelemiseksi. Tiedotusvälineiden riippumattomuus on yksi demokraattisen yhteiskunnan kulmakivistä, koska se helpottaa tiedon ja ajatusten vapaata leviämistä yleisesti kiinnostavista aiheista sekä toimii avoimuuden ja vastuuvuorollisuuden takaajana. Asioihin perehtynyt, aktiivinen ja osallistuva kansalaistoiminta on mahdotonta ilman sananvapautta ja tiedotusvälineiden vapautta.
5. Toimittajien työ vallan väärinkäytösten paljastamiseksi, korruption julkituomiseksi ja vakiintuneiden mielipiteiden kyseenalaistamiseksi merkitsee usein sitä, että heillä on erityinen riski joutua uhkailun ja väkivallan uhreiksi. Tällaiset hyökkäykset ja uhkailu, joihin usein liittyy valtion viranomaisten kieltäytyminen näiden tekojen tehokkaasta tutkinnasta ja rankaisemattomuuden lopettamisesta, eivät ole ainoastaan isku uhria vastaan, vaan ne rajoittavat myös yleisön mahdollisuutta vastaanottaa tietoa ja ajatuksia. Pyrkimyksiä suojella toimittajia ei tulisi rajoittaa koskemaan vain niitä toimittajia, joita pidetään muodollisesti pätevinä. Niiden olisi koskettava myös tukihenkilöstöä ja muita, kuten "kansalaisjournalisteja", bloginpitäjiä, sosiaalisen median aktivisteja ja ihmisoikeuksien puolustajia, jotka hyödyntävät uusia medioita tavoittaakseen mahdollisimman suuren yleisön. Pyrkimykseen lopettaa toimittajiin ja muihin median toimijoihin kohdistuvien rikosten rankaisemattomuus on yhdistettävä ihmisoikeuksien puolustajien suojeleminen ja puolustaminen¹.
6. Tieto- ja viestintätekniikan alan tekniset innovaatiot ovat antaneet ihmisille uusia mahdollisuuksia levittää tietoa suurelle yleisölle ja vaikuttaneet merkittävästi kansalaisten osallistumiseen päätöksentekoprosesseihin. Innovaatiot ovat tuoneet myös uusia haasteita. Kaikkia verkon ulkopuolella olemassa olevia ihmisoikeuksia on suojeltava myös verkossa. Tämä koskee erityisesti oikeutta mielipiteen- ja sananvapauteen sekä oikeutta yksityisyyteen, johon kuuluu myös henkilötietojen suoja.

¹ Ks. ihmisoikeuksien puolustajia koskevat EU:n suuntaviivat (2004, päivitetty 2008).

7. EU on sitoutunut kunnioittamaan, suojelemaan ja edistämään mielipiteen- ja sananvapautta rajojensa sisäpuolella Euroopan unionista tehdyn sopimuksen (SEU) asiaa koskevien määräysten² ja EU:n perusoikeuskirjan pohjalta sekä kansainvälisten ja eurooppalaisten ihmisoikeusvelvoitteidensa³ mukaisesti. EU vahvistaa näissä suuntaviivoissa päättäväisyytensä edistää ulkoisessa ihmisoikeuspolitiikassaan yhdenvertaisuuden, syrjimättömyyden ja yleismaailmallisuuden periaatteisiin pohjautuvaa mielipiteen- ja sananvapautta, jota kaikki voivat harjoittaa kaikkialla. EU aikoo ulkopoliittikan välineillään auttaa käsittelemään ja ehkäisemään näiden vapauksien loukkauksia oikeaan aikaan, johdonmukaisesti ja yhtenäisesti.

B. SUUNTAVIIVOJEN TARKOITUS

8. EU:ta ohjaavat mielipiteen- ja sananvapauden edistämisessä ja suojelemisessa kaikkien ihmisoikeuksien – niin kansalais- ja kulttuurioikeuksien kuin poliittisten, taloudellisten tai sosiaalisten oikeuksien – yleismaailmallisuus, jakamattomuus sekä keskinäinen riippuvuus ja yhteys. Nämä suuntaviivat liittyvät siis läheisesti muihin ihmisoikeuksien alalla hyväksyttyihin EU:n suuntaviivoihin.
9. Näissä suuntaviivoissa esitellään mielipiteen- ja sananvapautta koskevat kansainväliset ihmisoikeusnormit ja annetaan poliittisia ja operatiivisia ohjeita EU:n toimielinten virkamiehille ja henkilöstölle ja EU:n jäsenvaltioille näiden kolmansissa maissa ja monenkeskisillä foorumeilla tekemää työtä sekä kansainvälisiin järjestöihin, kansalaisyhteiskuntaan ja muihin sidosryhmiin ylläpitämiä yhteyksiä varten.
10. Suuntaviivoissa annetaan virkamiehille ja henkilöstölle myös käytännön ohjeita siitä, miten pyrkiä ehkäisemään mielipiteen- ja sananvapauden mahdollisia loukkauksia, miten analysoida käytännön tapauksia ja miten reagoida loukkauksiin tehokkaasti kun niitä tapahtuu, jotta mielipiteen- ja sananvapautta voitaisiin suojella ja edistää EU:n ulkoisessa toiminnassa. Lisäksi niissä kuvataan miten ja missä tarkalleen määritellyissä olosuhteissa mielipiteen- ja sananvapautta voidaan rajoittaa.

² SEU 2, 6, 21 ja 49 artikla sekä EU:n perusoikeuskirjan 7, 8, 10, 11 ja 22 artikla. Kaikki EU:n jäsenvaltiot ovat kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen sopimusvaltioita.

³ Liitteessä II on ei-tyhjentävä luettelo mielipiteen- ja sananvapauden liittyvistä kansainvälisistä ja eurooppalaisista normeista ja standardeista.

C. MÄÄRITELMÄT

11. Mielenpateen- ja sananvapauteen vahvistetaan ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen ja kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen (KP-yleissopimus) 19 artiklassa. KP-yleissopimuksen 19 artiklassa todetaan, että "jokaisella on oikeus mielenpateen vapauteen ilman ulkopuolista puuttumista. Jokaisella on sananvapaute; tämä oikeus sisältää vapauden hankkia, vastaanottaa ja levittää kaikenlaisia tietoja ja ajatuksia riippumatta alueellisista rajoista joko suullisesti, kirjallisesti tai painettuna taiteellisessa muodossa tahi muulla hänen valitsemallaan tavalla. Edellisessä kohdassa tarkoitettujen vapauksien käyttö merkitsee erityisiä velvollisuuksia ja erityistä vastuuta. Se voidaan sen tähden saattaa tiettyjen rajoitusten alaiseksi, mutta näiden tulee olla laissa säädettyjä ja sellaisia, jotka ovat välttämättömiä a) toisten henkilöiden oikeuksien tai maineen kunnioittamiseksi, b) valtion turvallisuuden tai yleisen järjestyksen ("ordre public"), terveydenhoidon tai moraalin suojelemiseksi". YK:n ihmisoikeuskomitean yleinen kommentti ("general comment") 34 (UNHRC/GC34)⁴ on hyödyllinen lähde 19 artiklan tulkintaa varten.
- a) Oikeus mielenpateenvapauteen ilman ulkopuolista puuttumista
12. Jokaisella on oikeus mielenpateenvapauteen ilman minkäänlaista ulkopuolista puuttumista. Tähän oikeuteen kuuluu myös oikeus muuttaa mielenpidettä koska tahansa ja mistä tahansa syystä, jos henkilö näin vapaasti päättää. Kenenkään oikeuksia ei saa rajoittaa tämän todellisten tai oletettujen mielenpateiden perusteella. Kaikenlainen pyrkimys painostaa henkilöä olemaan tai olemaan olematta jotakin mieltä on kiellettyä.
13. Kaikenlaisia mielenpateita suojellaan, mukaan lukien sosiaaliset, poliittiset, tieteelliset, historialliset, moraaliset ja uskonnolliset mielenpateet. Valtiot eivät voi soveltaa mielenpateenvapauteen minkäänlaisia poikkeuksia tai rajoituksia eivätkä kriminalisoida tiettyjä mielenpateita.

⁴ "General comment" eli yleinen kommentti on YK:n sopimuselinten ihmisoikeussäännösten sisällön ei-sitova tulkinta. Yleinen kommentti 34 sisältää sopimusvaltioille osoitettuja suuntaviivoja KP-yleissopimuksen 19 artiklan yksittäisten seikkojen tulkitsemiseksi ja se löytyy täältä: <http://www2.ohchr.org/english/bodies/hrc/docs/GC34.pdf>

b) Oikeus sananvapauteen

i. *Oikeus hankkia ja vastaanottaa tietoja*

14. Oikeus sananvapauteen sisältää vapauden hankkia ja vastaanottaa tietoja. Se on demokraattisen hallintotavan keskeinen osatekijä, koska osallistavaa päätöksentekoa ei voida edistää ilman riittävää tiedonsaantia. Valtion elinten hallussa olevan tiedon julkistaminen saattaa joissakin olosuhteissa auttaa ihmisoikeusloukkausten paljastamisessa. Tiedonsaannin varmistaminen voi auttaa edistämään oikeudenmukaisuutta ja hyvittämistä, erityisesti vakavien ihmisoikeusloukkausten jälkeen. YK:n ihmisoikeusneuvosto on painottanut, että yleisöllä ja yksilöillä on oikeus saada tietoja hallituksensa toimista ja päätöksenteosta niin laajasti kuin käytännössä mahdollista⁵.
15. Jokaisella olisi oltava oikeus tarkistaa ymmärrettävässä muodossa, onko hänen henkilötietojaan tallennettu, ja jos on, mitä tietoja ja mitä tarkoitusta varten. Jokaisen olisi myös voitava tarkistaa, millä viranomaisilla tai yksityishenkilöillä on tai voi olla hallussaan hänen tietojaan tai mikä viranomainen tai yksityishenkilö voi tehdä päätöksiä hänen sähköisessä tai manuaalisessa muodossa säilytettävien henkilötietojensa käsittelystä. Jos tietoihin sisältyy vääriä henkilötietoja tai jos ne on kerätty tai niitä on käsitelty lainsäädännön vastaisesti, jokaisella olisi oltava oikeus saada tietonsa oikaistuiksi ja tietyissä olosuhteissa poistetuiksi. Valtioiden olisi kaikin keinoin pyrittävä varmistamaan tällaisten tietojen helppo, pikainen, tehokas ja käytännöllinen saatavuus. Sananvapauden yhteydessä voi olla asianmukaista käsitellä tietosuojakysymyksiä.
16. Internet ja digitaaliset teknologiat ovat laajentaneet yksilöiden ja tiedotusvälineiden mahdollisuuksia harjoittaa sananvapautta ja tutustua vapaasti verkossa olevaan tietoon. Kaikkien verkon ulkopuolella ja verkossa tapahtuvaa tiedonkulkua estävien rajoitusten on oltava kansainvälisessä ihmisoikeuslainsäädännössä määriteltyjen sallittujen rajoitusten mukaisia.

⁵ A/HRC/RES/12/12

ii. *Oikeus levittää kaikenlaisia tietoja ja ajatuksia millä tavalla tahansa ja alueellisista rajoista riippumatta*

17. Mielipiteen- ja sananvapaus sisältää myös vapauden ilmaista ja levittää kaikenlaisia tietoja ja ajatuksia, jotka voidaan välittää muille missä tahansa muodossa ja välineestä riippumatta. Tähän sisältyvät myös tiedot tai ajatukset, joita viranomaiset tai väestön valtaosa saattavat pitää kriittisinä tai kiistanalaisina, tai mielipiteet, jotka voivat järkyttää, loukata tai häiritä⁶. Sananvapauden piiriin kuuluvia ilmaisumuotoja ovat esimerkiksi omien tai julkisten asioiden kommentointi, kampanjointi, keskustelu ihmisoikeuksista, journalismi, tieteellinen tutkimus, etnisen, kulttuurillisen, kielellisen ja uskonnollisen identiteetin ilmaukset⁷ sekä taiteellinen ilmaisu, mainonta ja opetus. Siihen kuuluu myös poliittinen viestintä ja vaalimainonta.
18. Ilmaisui voi olla minkä tahansa muotoinen, mukaan lukien suullinen, kirjallinen tai viittomakielinen. Lisäksi se voi olla ei-kielellistä, kuten kuvia tai taide-esineitä, jotka kuuluvat kaikki myös sananvapauden piiriin. Ilmaisutapoihin voivat kuulua kirjat, sanomalehdet, lentolehtiset, julisteet ja liput sekä kaikki audiovisuaalisen, sähköisen ja internetpohjaisen ilmaisun muodot.

Sananvapauden tarkasti määritellyt rajoitukset

19. Kansainväliset ja alueelliset ihmisoikeuksiin liittyvät yleissopimukset, tuomioistuimet ja mekanismit tunnustavat, että sananvapautta voidaan rajoittaa lailla tietyin tarkasti määritellyin tavoin ja tietyissä olosuhteissa. Sananvapauden harjoittamisen rajoituksilla ei voida vaarantaa itse oikeutta sananvapauteen. YK:n ihmisoikeuskomitea on toistuvasti painottanut, että oikeuden ja rajoituksen sekä normin ja poikkeuksen välinen suhde ei saa vääristyä.

⁶ Handyside v. Yhdistynyt kuningaskunta, Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen antama tuomio, 7. joulukuuta 1976, 49 §.

⁷ Etyjin inhimillistä ulottuvuutta koskeneen konferenssin Kööpenhaminan kokouksen asiakirja, 1990, 32 kohta.

20. Kaikkien tällaisten rajoitusten on läpäistävä seuraava kolmiosainen kumulatiivinen testi:
- Niistä on säädettävä laissa, joka on selkeä ja kaikkien saatavilla (oikeusvarmuuden, ennakoitavuuden ja avoimuuden periaate).
 - Niillä on tavoiteltava jotakin KP-yleissopimuksen 19 artiklan 3 kohdassa määrättyä tarkoitusta eli pyrittävä suojelemaan toisten henkilöiden oikeuksia tai mainetta taikka valtion turvallisuutta tai yleistä järjestystä ("ordre public"), kansanterveyttä tai julkista moraaliala (laillisuusperiaate).
 - Niiden on osoitettava olevan välttämättömiä ja vähiten rajoittavia toimenpiteitä, jotka ovat tarpeen ja oikeassa suhteessa tavoiteltuun tavoitteeseen (välttämättömyys- ja suhteellisuusperiaatteet).
21. KP-yleissopimuksen 20 artiklan 2 kohdan mukaisesti valtioiden on kiellettävä lailla *"kaikki kansallisen, rotu- tai uskonnollisen vihan puoltaminen, joka merkitsee yllytystä syrjintään, vihollisuuksiin tai väkivaltaan"*. Rajoitusten on kuitenkin aina oltava oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään.
22. Kaikki valtiot ovat velvollisia kunnioittamaan oikeutta mielipiteen- ja sananvapauteen, ja niiden edellytetään varmistavan tämän oikeuden toteutuminen kansallisessa laissa. Mielipiteen- ja sananvapautta koskevaa oikeutta rajoittavaa lainsäädäntöä soveltavan elimen on oltava riippumaton poliittisesta, kaupallisesta tai muusta aiheettomasta painostuksesta. Lainsäädäntöä on sovellettava tavalla, joka ei ole mielivaltainen eikä syrjivä ja joka sisältää asianmukaisen väärinkäytösten suojan, mukaan lukien mahdollisuuden kiistää ja hakea muutosta, jos soveltamisessa esiintyy väärinkäytöksiä⁸.

⁸ YK:n erityisedustajan Frank La Ruen raportti sananvapaudesta vuodelta 2011 – A/HRC/17/27
http://www2.ohchr.org/english/bodies/hrcouncil/docs/17session/A.HRC.17.27_en.pdf

II. TOIMINNAN SUUNTAVIIVAT

D. YLEISIÄ NÄKÖKOHTIA

23. **Oikeus mielipiteen- ja sananvapauteen on yleismaailmallinen oikeus.** Mielipiteen- ja sananvapaus koskee kaikkia ihmisiä yhtäläisesti. Sitä on suojeltava kaikkialla ja kaikille ihmisille riippumatta siitä, keitä he ovat ja missä he asuvat. Sitä on kunnioitettava ja suojeltava yhtäläisesti verkossa ja verkon ulkopuolella.
24. **Valtioilla on ensisijainen velvollisuus suojella oikeutta mielipiteen- ja sananvapauteen ja varmistaa se.** Valtioiden on varmistettava, että niiden oikeusjärjestelmät tarjoavat kaikille riittävät ja tosiasialliset mielipiteen- ja sananvapauden takeet, joita sovelletaan koko niiden alueella ja jotka voidaan panna asianmukaisesti täytäntöön.
25. **KP-sopimuksen 17 artiklan mukaisesti valtioilla on myös velvollisuus suojella oikeutta yksityisyyteen.** Kenenkään yksityisyyteen ei saisi puuttua mielivaltaisesti tai laittomasti. Valtioiden on varmistettava, että niiden oikeusjärjestelmät tarjoavat riittävät ja tosiasialliset yksityisyyttä koskevan oikeuden takeet, joita sovelletaan kaikkiin niiden lainkäyttöalueella ja jotka voidaan panna asianmukaisesti täytäntöön.
26. Mielipiteen- ja sananvapautta koskevan oikeuden mahdollisten loukkausten käsittelemisessä **hyödynnetään täysimääräisesti EU:n nykyisiä ihmisoikeussuuntaviivoja**, erityisesti niitä, jotka koskevat lapsen oikeuksien edistämistä ja suojelemista; naisiin ja tyttöihin kohdistuvaa väkivaltaa ja kaikkia heihin kohdistuvien syrjintämuotojen torjuntaa; ihmisoikeuksien puolustajia; kidutusta ja kuolemanrangaistusta; lesbojen, homo- ja biseksuaalien, transihmisten ja intersukupuolisten oikeutta nauttia kaikista ihmisoikeuksista sekä oikeutta uskonnon- tai vakaumuksenvapauteen⁹.

⁹ http://eeas.europa.eu/human_rights/guidelines/index_en.htm

B. Toiminnan painopisteet

27. Toteuttaessaan sananvapauteen liittyviä toimia EU kiinnittää erityistä huomiota seuraaviin aiheisiin, jotka ovat kaikki yhtä tärkeitä:

1. **Yksilöihin, kuten toimittajiin ja muihin media-alan toimijoihin kohdistuvan väkivallan, häirinnän ja uhkailun torjuminen heidän käyttäessään oikeuttaan sananvapauteen verkossa ja verkon ulkopuolella, sekä näiden rikosten rankaisemattomuuden torjuminen**

28. EU on sitoutunut edistämään ja suojelemaan mielipiteen- ja sananvapautta maailmanlaajuisesti ja tuomitsee lisääntyvän uhkailun ja väkivallan, jota kohdistuu toimittajiin, media-alan toimijoihin ja muihin yksilöihin monissa maissa eri puolilla maailmaa, koska he käyttävät oikeuttaan mielipiteen- ja sananvapauteen verkossa ja verkon ulkopuolella. Valtioiden on toteutettava aktiivisia toimia, joilla ehkäistään väkivaltaa ja edistetään toimittajien ja muiden media-alan toimijoiden turvallista toimintaympäristöä, jotta nämä voivat hoitaa tehtävänsä riippumattomasti, ilman tarpeetonta puuttumista ja ilman väkivallan tai vainon pelkoa¹⁰.

29. EU pitää toimittajien ja muiden media-alan toimijoiden turvallisuutta ensisijaisen tärkeänä. EU ryhtyy asianmukaisiin toimiin varmistaakseen toimittajien suojelun sekä ennaltaehkäisevillä toimilla että kannustamalla tehokkaaseen tutkintaan, kun loukkauksia tapahtuu.

EU aikoo

- a) tuomita julkisesti tappamiset, hyökkäykset, teloitukset, kidutuksen, tahdonvastaiset katoamiset ja muut törkeät väkivallanteot tai uhkailun, jotka kohdistuvat yksilöön tämän käyttäessä oikeuttaan mielipiteen- ja sananvapauteen, sekä tiedotusvälineisiin kohdistuvat hyökkäykset, ja harkita asianmukaisia lisätoimia,

¹⁰ UNGA Resolution A/RES/68/163 "The safety of journalists and the issue of impunity"

- b) vedota valtion viranomaisiin, jotta ne noudattaisivat täysimääräisesti kansainvälisiä velvoitteitaan tutkia nämä rikokset tehokkaasti, riippumattomasti ja pikaisesti sekä varmistaa, että väkivaltaisuuksiin syyllistyneet tai yllyttäneet saatetaan oikeuden eteen, olivatpa nämä valtiollisia tai valtiosta riippumattomia toimijoita. EU kannustaa tarvittaessa lähettämään kansainvälisiä tarkkailijoita oikeudenkäynteihin varmistaa väkivaltatapausten käsittelyn ja edistääkseen rankaisemattomuuden torjumista,
- c) kehottaa kaikkia valtioita toteuttamaan aktiivisia toimia toimittajiin ja muihin media-alan toimijoihin kohdistuvan väkivallan ehkäisemiseksi, jotta nämä voivat tehdä työtään turvassa ilman väkivallan tai vainon pelkoa,
- d) painokkaasti kannustaa valtion virkamiehiä ja muita vaikutusvaltaisia yhteiskunnallisia toimijoita julkisesti tuomitsemaan toimittajiin ja muihin media-alan toimijoihin kohdistuvat väkivallanteot ja uhkailun, erityisesti tapauksissa, joissa valtion elimet ovat yllyttäneet näihin tekoihin tai katsoneet niitä läpi sormien,
- e) tukea YK:n yleiskokouksen päätöslauselmaa toimittajien turvallisuudesta ja rankaisemattomuuskysymyksestä¹¹ sekä samaa aihetta käsittelevää YK:n toimintasuunnitelmaa¹²,
- f) helpottaa kokemusten vaihtoa media-alan johdon, päätoimittajien, toimittajien ja muiden media-alan toimijoiden kanssa lisätäkseen tietoisuutta, kehittääkseen heidän valmiuksiaan ehkäistä hyökkäyksiä ja parantaakseen toimittajien turvallisuutta, muun muassa koulutustoimilla,
- g) helpottaa toimittajien turvallisuutta koskevien hyvien käytäntöjen vaihtoa valtion virkamiesten kanssa, mukaan lukien tuomioistuinten, syyttäjälaitosten ja lainvalvontaviranomaisten edustajien kanssa.

¹¹ A/RES/68/163

¹² YK:n toimintasuunnitelman jatkotoimena YK:n järjestöjen yhteisessä kokouksessa (Wien, marraskuu 2012) laadittiin täytäntöönpanostrategia vuosiksi 2013–2014.

2. Mielenpiteen- ja sananvapautta suojelevien lakien ja käytäntöjen edistäminen

30. Suoranaisen väkivallan sekä toimittajien, media-alan toimijoiden ja muiden yksilöiden fyysiseen turvallisuuteen kohdistuvien hyökkäysten lisäksi sananvapautta rajoittavat usein lait tai käytännöt, joilla pakotetaan sensuuriin, rohkaistaan itsesensuuria tai säädetään oikeudellisia seuraamuksia, myös rikosoikeudellisia, taloudellisia ja hallinnollisia rangaistuksia mielenpiteen- ja sananvapauden harjoittamisesta, kansainvälisen ihmisoikeuslainsäädännön vastaisesti.
31. Valtioiden olisi suojattava lailla toimittajien oikeus olla paljastamatta lähteitään¹³ sen varmistamiseksi, että nämä voivat raportoida yleistä etua koskevista asioista ilman, että lähteen tarvitsee pelätä seurauksia. Kaikkien hallitusten on luotava toimittajille vapaa ja mahdollistava työskentely-ympäristö, jossa nämä voivat toimia turvassa ilman sensuurin tai rajoitusten pelkoa.

EU aikoo

- a) vastustaa toimittajiin, media-alan toimijoihin, kansalaisjärjestöihin ja sosiaalisen median persooniin kohdistuvia mielivaltaisia hyökkäyksiä, rikos- ja siviilioikeudellisten menettelyjen umpimähkäistä väärinkäyttöä, häpäisykampanjoita ja liiallisia rajoituksia, joilla näitä järjestöjä ja yksilöitä pyritään estämään harjoittamasta vapaasti oikeuttaan mielenpiteen- ja sananvapauteen,
- b) tuomita kaikki kansainvälisen ihmisoikeuslainsäädännön vastaiset sananvapauden rajoitukset ja sensuurin niin verkossa kuin verkon ulkopuolella,
- c) kannustaa kahdenvälisissä yhteyksissä sekä monenkeskisillä ja alueellisilla ihmisoikeusfoorumeilla sellaisten lakien tai käytäntöjen kumoamista tai muuttamista, joilla rangaistaan yksilöitä tai organisaatioita, jotka harjoittavat oikeuttaan ilmaista mielipiteitä tai levittää tietoa,

¹³ Ellei se ole yleistä etua koskevan pakottavan syyn perusteella oikeutettua kansainvälisen ihmisoikeuslainsäädännön mukaisesti.

- d) kampanjoida sellaista rajoittavaa lainsäädäntöä vastaan, jolla kutistetaan kansalaisyhteiskunnan ja ihmisoikeuksien puolustajien mahdollisuuksia edistää ja suojella sananvapautta sekä heidän rahoituksen saantiaan,
- e) vaatia vapautusta ja tarkkailla oikeudenkäyntejä sellaisten toimittajien ja muiden henkilöiden tapauksessa, jotka on pidätetty tai vangittu kansainvälisen ihmisoikeuslainsäädännön nojalla suojellun verkossa ja verkon ulkopuolella tapahtuneen mielipiteiden ilmaisemisen tai tiedon levittämisen vuoksi,
- f) tukea sellaisen lainsäädännön antamista, joka tarjoaa asianmukaisen suojan ilmiantajille, ja uudistuksia, joilla annetaan oikeudellinen suoja toimittajien oikeudelle olla paljastamatta lähteitään,
- g) kannustaa mielipiteen- ja sananvapauden edistämiseen ja suojelemiseen liittyvien hyvien käytäntöjen vaihtamista kaikkien asiaankuuluvien sidosryhmien kanssa. Näitä ovat lainvalvontaviranomaiset, oikeuslaitos, kansalaisyhteiskunta, poliitikot, ihmisoikeuksien puolustajat, asianajajat, turvallisuusjoukot, tutkijat sekä uskontojen tai kulttuurien edustajat,
- h) jatkaa tarvittavien teknisten välineiden ja tuen tarjoamista toimittajille ja muille media-alan toimijoille, ihmisoikeuksien puolustajille, poliittisille aktivisteille ja muille henkilöille, jotta nämä voivat käyttää oikeuttaan sananvapauteen niin verkossa kuin verkon ulkopuolellakin,
- i) varmistaa, että sekä joukkoviestimissä että sosiaalisessa mediassa tunnustetaan lapsen oikeudet ja kunnioitetaan niitä lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen mukaisesti.

3. **Tiedotusvälineiden vapauden ja moniarvoisuuden edistäminen sekä viranomaisten tietoisuuden lisääminen vaaroista, joita aiheeton puuttuminen puolueettomaan ja kriittiseen raportointiin aiheuttaa**

32. Oikeusvaltioperiaatteeseen perustuva avoin yhteiskunta voi toimia tehokkaasti ainoastaan, jos tiedotusvälineillä on verkossa ja verkon ulkopuolella riippumaton ja moniarvoinen toimintaympäristö. Vapaa, moniarvoinen ja riippumaton lehdistö ja muut tiedotusvälineet tarjoavat julkisen foorumin, joka on kaikille yhteiskunnille välttämätön mielipiteen- ja sananvapauden sekä muiden ihmisoikeuksien toteutumisen kannalta.

EU aikoo

- a) tukea kolmansien valtioiden toimia sellaisten oikeudellisten, toimintapoliittisten ja sääntelypuitteiden takaamiseksi, jotka perustuvat sanan- ja tiedonvälityksen vapautta suojeleviin ja edistäviin kansainvälisiin normeihin,
- b) tukea kolmansien maiden toimia tarvittavien menettelyjen hyväksymiseksi, jotta voidaan helpottaa yksilöiden mahdollisuutta vastaanottaa tietoa, muun muassa tiedonvälityksen vapautta koskevien lakien avulla.
- c) edistää kaikkien mediaa, radiotoimintaa tai televiestintää sääntelevien julkisten elinten riippumattomuutta ja suojaa poliittiselta tai kaupalliselta puuttumiselta,
- d) tukea kolmansien valtioiden toimia tiedotusvälineiden omistussuhteiden avoimuuden parantamiseksi, mediakeskittymien vastaisten toimenpiteiden hyväksymiseksi sekä oikeudenmukaisen ja avoimen toimilupien myöntämisen puolesta, koska näihin liittyvät riskit ovat lisääntyneet sähköisen viestinnän aikakaudella,
- e) kannustaa kolmansia maita toteuttamaan toimia julkisten varojen käytön avoimuuden ja oikeudenmukaisuuden parantamiseksi media-alalla,
- f) tukea kolmansien valtioiden toimia, joilla pyritään vahvistamaan journalistista ja toimituksellista riippumattomuutta, mukaan lukien oikeudellisten ja rahoitukseen liittyvien mekanismien avulla, joilla parannetaan sekä valtiollisten että yksityisten tiedotusvälineiden kykyä vastata itse rahoituksestaan,

- g) kannustaa lehdistön vastuullisuutta tehostavien toimien edistämistä kolmansissa maissa. Kyse on erityisesti vapaaehtoisista itsesääntelyyn perustuvista aloitteista ja mekanismeista, kuten tiedotusvälineiden eettisistä säännöstöistä,
- h) kannustaa vapaata ja moniarvoista vaaleja koskevaa raportointia ja poliittisten puolueiden tasapuolista pääsyä julkisen palvelun tiedotusvälineisiin vaalikampanjoiden aikana,
- i) kannustaa riippumattomia organisaatioita seuraamaan aktiivisesti tiedotusvälineiden vapauden ja moniarvoisuuden tilannetta eri maissa,

4. Ihmisoikeuksien edistäminen ja kunnioittaminen kyberavaruudessa ja muussa tieto- ja viestintätekniikassa

33. Tieto- ja viestintätekniikka on nykyään osa jokapäiväistä elämää ja tarjoaa uusia mahdollisuuksia ihmisoikeuksien toteutumiseen ja sosiaaliseen ja taloudelliseen kehitykseen. Tiedon syrjimätön saatavuus ja kaikkien yksilöiden sananvapaus niin verkossa kuin verkon ulkopuolella on taattava ja suojattava.

EU aikoo

- a) puhua kaikkien ihmisoikeuksien soveltamisen puolesta, mielipiteen- ja sananvapaus mukaan luettuna, sekä verkon ulkopuolella että verkossa,
- b) tukea kolmansien maiden pyrkimyksiä lisätä ja parantaa kansalaistensa pääsyä internetiin ja sähköiseen viestintään sekä niiden turvallista käyttöä,
- c) edistää kaikkien esteetöntä, sensuroimatonta ja syrjimätöntä pääsyä tieto- ja viestintätekniikoihin ja verkkopalveluihin kansainvälisen oikeuden mukaisesti,
- d) vastustaa toimia, joilla yritetään estää, hidastaa, suodattaa, sensuroida tai sulkea viestintäverkkoja, tai kaikkea muuta kansainvälisen oikeuden vastaista puuttumista,

- e) tarjota teknistä tukea yksilöille paikan päällä auttaakseen estämään tällaisia yrityksiä tarvittaessa,
- f) jatkaa työtä usean sidosryhmän mallin ylläpitämiseksi ja tehostamiseksi internetin hallinnoinnissa.¹⁴

5. Parhaiden käytäntöjen edistäminen yritystoiminnassa

34. Tieto- ja viestintätekniikan alan yrityksillä on keskeinen rooli sananvapauden, tiedonsaannin ja yksityisyyden varmistamisessa ja mahdollistamisessa internetissä ja televiestinnässä. Operaattorit voivat tarjota haluamiansa palveluja sovellettavia oikeudellisia puitteita noudattaen, mutta heidän valintansa vaikuttavat poikkeuksetta käyttäjien oikeuksiin, erityisesti jos operaattorilla on valta-asema markkinoilla. Yritystoimintaa ja ihmisoikeuksia koskevissa YK:n suuntaviivoissa todetaan, että yrityksillä on velvollisuus huomioida toimintapolitiikkojensa ihmisoikeusvaikutukset ja minimoida kielteiset vaikutukset mielipiteen- ja sananvapauteen ja muihin ihmisoikeuksiin.

EU aikoo

- a) edistää kansainvälisen tason toimia kehittääkseen parhaiden käytäntöjen ja ihmisoikeuksien kunnioittamista sellaisen teknologian viennissä, jota autoritaariset hallinnot voivat käyttää valvontaan tai sensurointiin,
- b) edistää Euroopan komission YK:n suuntaviivojen pohjalta kehittämien, tieto- ja viestintätekniikan alan yrityksille tarkoitettujen yritystoimintaa ja ihmisoikeuksia koskevien EU:n suuntaviivojen¹⁵ tunnettuutta ja niiden noudattamista,
- c) parantaa kaikkialla maailmassa tuomareiden, lainvalvontaviranomaisten, ihmisoikeustoimikuntien ja poliittisten päättäjien tietoisuutta välttämättömyydestä edistää kansainvälisiä normeja, mukaan lukien normit, joilla suojellaan välittäjiä velvoitteelta estää jokin internetin sisältö ilman edeltävää asianmukaista menettelyä.

¹⁴ Vrt. kesäkuussa 2013 annetut neuvoston päätelmät EU:n tietoverkkoturvallisuusstrategiasta.

¹⁵ http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sustainable-business/files/csr-sme/csr-ict-hr-business_en.pdf

6. Tietosuojaa ja yksityisyyttä verkossa ja verkon ulkopuolella tehostavien lakimuutosten ja käytäntöjen edistäminen

35. Internetin maailmanlaajuinen ja avoin luonne tarjoaa kansalaisille uusia mahdollisuuksia vaihtaa tietoa ja mielipiteitä. Kansainväliseen ihmisoikeuslainsäädäntöön perustuvat valtioiden velvoitteet, erityisesti oikeus sananvapauteen, oikeus yksityisyyteen ja henkilötietojen suoja, ovat aivan samalla tavalla voimassa verkossa kuin verkon ulkopuolellakin.
36. Oikeutta sananvapauteen, oikeutta yksityisyyteen ja henkilötietojen suojaan saatetaan rikkoa laittomalla tai mielivaltaisella valvonnalla, viestinnän salakuuntelulla tai henkilötietojen keräämisellä, erityisesti jos nämä tapahtuvat suuressa mittakaavassa. Valtioiden on varmistettava, että kansallisen tai yleisen turvallisuuden edun mukaisesti kerättyjen ja käsiteltyjen tietojen suojelemiseksi toteutettavat toimet ovat niiden kansainvälisestä ihmisoikeuslainsäädännöstä seuraavien velvoitteiden mukaisia.

EU aikoo

- a) edistää toimenpiteitä yksityisyyttä ja tietosuojaa koskevan oikeuden suojelemiseksi muun muassa kannustamalla ja tukemalla kolmansia maita saattamaan asiaankuuluva kansallinen lainsäädäntönsä kansainvälisen ihmisoikeuslainsäädännön mukaiseksi niiltä osin kuin se koskee avoimuutta ja suhteellisuutta valtion pääsyssä henkilötietoihin,
- b) edistää ja helpottaa parhaiden käytäntöjen vaihtamista sen varmistamiseksi, että valtioiden lainsäädännöt ja menettelyt viestinnän valvonnan ja henkilötietojen salakuuntelun ja keräämisen alalla perustuvat oikeusvaltioperiaatteeseen, niillä on riippumattomat, tehokkaat ja kotimaiset valvontamekanismit ja ne noudattavat kansainvälisen ihmisoikeuslainsäädännön mukaisia velvoitteita, suhteellisuus- ja tarpeellisuusperiaate mukaan lukien,
- c) edistää sekä kahdenvälistä että monenkeskisillä foorumeilla käytävää vuoropuhelua oikeudesta yksityisyyteen ja tietosuojaan sähköisen viestinnän aikakaudella, tavoitteena parantaa yhteistyötä ja avoimuutta maiden välillä tietoturvan ja siihen liittyvien ihmisoikeusnormien osalta.

C. Välineet

37. EU hyödyntää kaikkia asianmukaisia poliittisia ja ulkoisia rahoitusvälineitä edistääkseen mielipiteen- ja sananvapauden tehostamista ja suojelemista.

Poliittiset vuoropuhelut ja korkean tason vierailut

38. EU ottaa asianmukaisissa korkean tason poliittisissa yhteyksissä esille sananvapauden suojelemiseen liittyviä yleisiä järjestelmäkysymyksiä ja yksittäistapauksia ja kannustaa kumppanimaita käynnistämään lakimuutoksia, joilla varmistetaan mielipiteen- ja sananvapauden edistäminen ja suojeleminen sekä verkossa että verkon ulkopuolella.
39. Kumppanimaiden kanssa käytävässä poliittisessa vuoropuhelussa EU ottaa tarvittaessa esille vakavia tai järjestelmästä johtuvia mielipiteen- ja sananvapauden loukkauksia ja rajoituksia verkossa ja verkon ulkopuolella. EU kannustaa kumppanimaita ratifioimaan ja panemaan täytäntöön asiaan liittyvät kansainväliset ja alueelliset ihmisoikeusvälineet. EU kehottaa kumppanimaita kutsumaan maavierailuille YK:n ihmisoikeuksia koskevien erityismenettelyjen edustajia, erityisesti mielipiteen- ja sananvapauden suojelun edistämisestä vastaavan YK:n erityisedustajan, ja hyväksymään YK:n suositukset ja toteuttamaan ne, mukaan lukien sopimusten valvontaelinten suositukset ja yleisen määräaikaisarvioinnin suositukset sekä tarvittaessa Euroopan neuvoston ja Etyjin suositukset.
40. EU varmistaa, että kolmansissa maissa vieraileville EU:n toimielinten ja jäsenvaltioiden edustajille tiedotetaan yksityiskohtaisesti mielipiteen- ja sananvapauden tilanteesta verkossa ja verkon ulkopuolella. Tällaisilla vierailuilla keskustellaan tarvittaessa isäntien kanssa näiden suuntaviivojen painopisteistä ja aiheista ja tavataan toimittajia, ihmisoikeuksien puolustajia ja media-alan toimijoita.

Sananvapauden seuranta, arviointi ja raportointi

41. Edustustot kolmansissa maissa (EU:n edustustot, YTPP-operaatiot ja jäsenvaltioiden suurlähetystöt) seuraavat mielipiteen- ja sananvapauden kunnioittamista verkossa ja verkon ulkopuolella ja raportoivat huolestuttavista tilanteista, yksittäistapaukset ja järjestelmiin liittyvät ongelmat mukaan lukien. EU:n maakohtaisten ihmisoikeusstrategioiden olisi sisällettävä mielipiteen- ja sananvapautta koskeva osio.
42. EU:n lähetystöjen raportteja käsitellään asiaankuuluvissa neuvoston työryhmissä ja tarvittaessa myös poliittisten ja turvallisuusasioiden komiteassa (PTK) sopivan toimenpiteen määrittelemiseksi.
43. EU:n lähetystöt edistävät ja helpottavat tiivistä ja säännöllistä koordinointia ja kuulemista kansainvälisen ja paikallisen kansalaisyhteiskunnan, ihmisoikeuksien puolustajien, paikallis- ja ulkomaantoimittajien sekä mielipiteen- ja sananvapauden tilannetta paikan päällä valvovien YK:n ja alueellisten elinten kanssa ja niiden välillä, sekä verkossa että verkon ulkopuolella. Tarvittaessa raportoidaan yksittäistapauksista ja toteutetaan niihin liittyviä jatkotoimia. Tarvittaessa yksittäistapausten seuranta voisi sisältää oikeudenkäyntien tarkkailua ja vankilavierailuja.
44. EU:n ja jäsenvaltioiden lähetystöjen päälliköt ja mahdolliset muut EU-virkamiehet harkitsevat artikkelien julkaisemista ja haastattelujen antamista paikallisille tiedotusvälineille mielipiteen- ja sananvapauden puolustamiseksi ja edistämiseksi eri maissa.

Julkiset lausunnot ja viralliset yhteydenotot

45. EU aikoo tarvittaessa suorittaa virallisia yhteydenottoja tai antaa julkisia lausuntoja sekä ennaltaehkäisevästi että reaktioina vakaviin mielipiteen- ja sananvapauden loukkauksiin. Näihin loukkauksiin voivat kuulua toimittajiin ja muihin media-alan toimijoihin, ihmisoikeuksien puolustajiin tai muihin henkilöihin kohdistuvat ja mielipiteen- ja sananvapautta koskevan oikeuden käyttämisestä johtuvat teloitukset, ilman oikeudenkäyntiä suoritettut teloitukset, tahdonvastaiset katoamiset, mielivaltaiset pidätykset tai oikeudenkäynnit tai hyökkäykset.

46. EU harkitsee myös lausuntojen antamista vastauksena lainsäädäntöön tai muuhun sellaiseen kehitykseen, joka heikentää mielipiteen- ja sananvapautta, ja parhaiden käytäntöjen edistämiseksi.

Rahoitusvälineet

47. Mielipiteen- ja sananvapauden suojelemisessa ja edistämisessä verkossa ja verkon ulkopuolella olisi käytettävä kaikkia asianmukaisia EU:n ulkoisia rahoitusvälineitä, myös tukemalla vapaiden, moniarvoisten ja riippumattomien tiedotusvälineiden kehittymistä. Erityisesti EU hyödyntää demokratiaa ja ihmisoikeuksia koskevaa eurooppalaista rahoitusvälinettä (EIDHR) ja sen mekanismia, josta myönnetään pieniä avustuksia välittömästi uhatuiksi joutuneille henkilöille. Myös muita EU:n maantieteellisiä ja temaattisia rahoitusvälineitä käytetään mielipiteen- ja sananvapauden edistämiseen yhteistyössä kumppanimaiden kanssa.
48. EUH ja komission yksiköt jatkavat olemassa olevien toimien, kuten "No Disconnect"-strategian kehittämistä, pyrkien ylläpitämään EU:n sitoumusta varmistaa, että internet ja muut tieto- ja viestintätekniikat toimivat edelleen poliittisen vapauden, demokratiakehityksen ja talouskasvun edistäjinä.
49. EUH ja komission yksiköt yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa vaihtavat tietoja mielipiteen- ja sananvapauden liittyvistä hankkeista, joita rahoitetaan kolmansissa maissa, jotta koordinoitua voitaisiin parantaa ja resursseja käyttää tehokkaammin.
50. Päättyessään yhteistyön ja erityisesti rahoitusavun mahdollisesta keskeyttämisestä EU:n olisi otettava huomioon väärinkäytökset sananvapauden rajoittamisessa ja toimittajiin ja muihin media-alan toimijoihin kohdistuva väkivalta.
51. EUH ja komission yksiköt sisällyttävät vaaleissa avustamiseen tarvittaessa lehdistölle suunnattuja avustuskomponentteja.

Julkinen diplomatia monenkeskisillä foorumeilla

52. EU varmistaa, että mielipiteen- ja sananvapaus pysyy keskeisenä aiheena YK:n asialistalla, ja työskentelee aktiivisesti monenkeskisillä foorumeilla taatakseen vahvan alueidenvälisen tuen mielipiteen- ja sananvapauden edistämiseksi ja suojelemiseksi verkossa ja verkon ulkopuolella. EU tukee mielipiteen- ja sananvapauden suojelun edistämisestä vastaavan YK:n erityisraportoijan toimeksiantoa ja tekee tiivistä yhteistyötä Afrikan unionin, Amerikan valtioiden järjestön, Etyjin ja Islamilaisten maiden järjestön vastaavien erityisraporttien kanssa.
53. EU käyttää työskentelynsä pohjana asiaa koskevia YK:n päätöslauselmia, kuten yleiskokouksen päätöslauselmaa toimittajien turvallisuudesta ja rankaisemattomuuskysymyksestä, YK:n ihmisoikeusneuvoston päätöslauselmaa toimittajien turvallisuudesta, päätöslauselmaa ihmisoikeuksien edistämisestä, suojelemisesta ja käyttämisestä internetissä¹⁶ ja YK:n yleiskokouksen päätöslauselmaa oikeudesta yksityisyyteen sähköisen viestinnän aikakaudella¹⁷; samoin kuin YK:n sopimusten valvontaelinten asiaankuuluvia päätelmiä ja erityisraporttien kolmansille maille antamia suosituksia. Se tukee ja helpottaa *toimittajien turvallisuutta ja rankaisemattomuuskysymystä koskevan YK:n toimintasuunnitelman* levittämistä ja hyödyntää sen täytäntöönpanosta saatavia kokemuksia (varsinkin pilottimaissa).
54. EU:n jäsenvaltiot kiinnittävät tarvittaessa huomiota mielipiteen- ja sananvapauteen YK:n ihmisoikeusneuvoston suorittamassa yleisessä määräaikaisarvioinnissa. Tarkasteltavan valtion hyväksymien suositusten täytäntöönpanoa seurataan ja tuetaan tarpeen mukaan.
55. EU tehostaa osallistumistaan muihin kansainvälisiin ja alueellisiin järjestöihin ja mekanismeihin, mukaan lukien YK (erityisesti Yhdistyneiden kansakuntien ihmisoikeusvaltuutetun toimisto ja Yhdistyneiden kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestö Unesco), Etyj, Euroopan neuvosto ja muut mielipiteen- ja sananvapautta tukevat avunantajat ja yhteisöt.

¹⁶ Ihmisoikeusneuvoston 16. heinäkuuta 2012 antama päätöslauselma A/HRC/RES/20/8.

¹⁷ YK:n yleiskokouksen marraskuussa 2013 antama päätöslauselma A/C.3/68/L.45.

56. EUH:n ja komission yksiköiden yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa olisi aktiivisesti osallistuttava keskusteluihin Internetin hallintofoorumissa (IGF) ja tietoyhteiskuntahuippukokouksessa (WSIS) edistääkseen ihmisoikeusnäkökulmaa ja usean sidosryhmän mallia sekä parantaakseen tietoisuutta mielipiteen- ja sananvapauskysymyksistä yhteistyössä kansalaisyhteiskunnan kanssa.
57. EU tukee aktiivisesti kansainvälisiä tietoisuuden lisäämiseksi järjestettäviä teemapäiviä, joita ovat esimerkiksi kansainvälinen lehdistönvapauden päivä (3. toukokuuta), toimittajiin kohdistuneiden rikosten rankaisemattomuuden vastainen päivä (2. marraskuuta), kansainvälinen verkkosensuurin vastainen päivä (12. maaliskuuta) ja tietosuoja päivä (28. tammikuuta).
58. EU palauttaa mieliin vapaan, moniarvoisen ja kestävä median tärkeyden ja kannustaa noudattamaan Euroopan neuvoston ja Unescon suosituksia tiedotusvälineiden vapauden ja moniarvoisuuden sekä internetin vapauden alalla.

Tiedotusvälineiden vapaus ja moniarvoisuus EU:n laajentumispolitiikassa

59. EU pitää sananvapautta ensisijaisen tärkeänä ehdokasmaissa ja mahdollisissa ehdokasmaissa. Kööpenhaminan kriteerit kattavat sananvapauden ja tiedotusvälineiden moniarvoisuuden kokonaisuudessaan, ja kaikkien unionin jäsenyyttä hakevien maiden on osoitettava uskottava sitoutumisensa sananvapauden edistämiseen käsittelemällä kaikkia asiaankuuluvia aloja (lait, sääntely, oikeuslaitos, markkinat jne.), joilla sananvapauden esteitä on olemassa.

60. EUH ja komission yksiköt seuraavat koordinoitusti jäsenvaltioiden kanssa ratkaisemattomia tiedotusvälineiden vapauteen verkossa ja verkon ulkopuolella liittyviä kysymyksiä ja antavat niihin liittyviä ohjeita liittymistä edeltävän poliittisen vuoropuhelun ja vuotuisten edistymiskertomusten puitteissa. Ongelmat olisi tuotava esiin liittymisneuvottelujen (23 luku) aikaisessa vaiheessa, jotta annetaan riittävästi aikaa konkreettisen edistymisen saavuttamiseksi. Erityistä huomiota olisi kiinnitettävä toimittajiin kohdistuneiden väkivaltatapausten rankaisematta jäämisen estämiseen, avoimen markkinaperustan luomiseen media-alalle ja oikeuslaitoksen kehittämiseen yksilön oikeuksien takaajana. EU avustaa näitä maita tällaisten kysymysten ratkaisemisessa kattavan teknisen ja rahoitustuen avulla (IPA II). Erityistä apua annetaan toimittajien ammattijärjestöjen ja tiedotusvälineiden vapautta puolustavien kansalaisjärjestöjen vahvistamiseen.

Euroopan neuvoston ja Etyjin säännösten edistäminen

61. EU edistää mielipiteen- ja sananvapautta koskevia Euroopan neuvoston normeja ja Etyjin sitoumuksia kolmansissa maissa, jotka ovat näiden järjestöjen jäseniä, muun muassa kannustamalla niitä yhteistyöhön media- ja tietoyhteiskuntakysymysten ohjauskomitean kanssa (komitea valvoo Euroopan neuvoston työskentelyä tiedotusvälineiden, tietoyhteiskunnan ja tietosuojan alalla) sekä kannustamalla kansallisia oikeuslaitoksia panemaan täytäntöön Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomiot (Euroopan ihmisoikeussopimuksen 10 artiklan nojalla) ja soveltamaan sen oikeuskäytäntöä. EU pitää myös yllä läheisiä yhteyksiä Euroopan neuvoston ihmisoikeusvaltuutettuun ja pyrkii synergiavaikutuksiin toteuttaessa yhteisiä toimia sananvapauden edistämiseksi ja toimittajien turvallisuuden parantamiseksi. EU edistää Etyjin puitteissa mielipiteen- ja sananvapautta verkossa ja verkon ulkopuolella alaa koskevien Etyjin nykyisten sitoumusten ja kyberturvallisuuden alan luottamusta lisäävien Etyjin toimenpiteiden pohjalta sekä ottaen huomioon muiden kansainvälisten ja alueellisten foorumien asettamat normit.
62. Jäsenvaltiot, EUH ja komission yksiköt tutkivat tapoja tehostaa edelleen Euroopan neuvoston ja Etyjin mediavaltuutetun valmiuksia ja niiden kanssa tehtävää yhteistyötä.

Kauppatoimenpiteet

63. Jäsenvaltioiden on varmistettava neuvoston yhteisen kannan 2008/944/YUTP asianmukainen soveltaminen. Siinä määritellään yhteiset säännöt luetteloidun sotilasteknologian ja -varusteiden viennin valvomiseksi ja määrätään, että ihmisoikeuksien kunnioittaminen lopullisena määränpäänä olevassa maassa on otettava huomioon ennen vientilupien myöntämistä kyseiseen maahan.
64. EU noudattaa tiettyjen arkaluonteisten tietojen ja tietotekniikan alan esineiden vientivalvonnassa jäsenneltyä ja johdonmukaista lähestymistapaa. Lisäksi EU edistää kansainvälisen tason toimia valvonta- tai sensurointitekniikan myynnin estämiseksi autoritäärisille hallinnoille, muun muassa esittämällä ehdotuksia Wassenaarin järjestelyn kaltaisten keskeisten monenvälisten vientivalvontajärjestelmien puitteissa.

Koulutus ja tekniset vaihdot

65. EUH kehittää yhteistyössä komission ja jäsenvaltioiden kanssa koulutusmateriaalia paikan päällä ja päämajassa työskentelevälle henkilöstölle. Koulutusmateriaali annetaan myös jäsenvaltioiden ja EU:n toimielinten saataville. Koulutus on käytännönläheistä ja keskittyy antamaan EU:n ulkomaanedustustoille valmiudet käyttää EU:n analyysi- ja raportointivälineitä tehokkaasti, jotta voidaan korostaa EU:n painopistealueita ja reagoida loukkauksiin.
66. EU edistää ihmisoikeuskasvatuksen ja -koulutuksen ohjelmien puitteissa tietoisuuden lisäämistä ja tiedotusvälineiden ja internetin lukutaitoa sekä sen merkitystä internetin turvallisen ja vastuullisen käytön kannalta erityisesti lasten ja nuorten kohdalla, noudattaen ihmisoikeuskasvatuksesta ja -koulutuksesta annettua YK:n julistusta.
67. EU edistää komission YK:n suuntaviivojen pohjalta kehittämien, tieto- ja viestintätekniikan alan yrityksille tarkoitettujen yritystoimintaa ja ihmisoikeuksia koskevien suuntaviivojen¹⁸ täytäntöönpanoa.

¹⁸ http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sustainable-business/files/csr-sme/csr-ict-hr-business_en.pdf

68. EUH, Euroopan komission yksiköt ja jäsenvaltiot tutkivat tapoja tarjota teknistä apua ja vaihtaa hyviä käytäntöjä kolmansien maiden kanssa, mukaan lukien lakiuudistuksista sananvapauden suojelun parantamiseksi verkossa ja verkon ulkopuolella ja toimittajien ja muiden media-alan toimijoiden turvallisuuden takaamiseksi. Tähän tarkoitukseen käytetään myös kolmansien maiden kanssa käytäviä ihmisoikeusvuoropuheluja ja -neuvotteluja.

Valmiuksien kehittäminen

69. EUH ja Euroopan komissio yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa tukevat kolmansien maiden pyrkimyksiä kehittää esteetöntä ja turvallista pääsyä internetiin ja sen käyttöä varmistaen samalla avoimuuden ja ihmisoikeuksien kunnioittamisen. Tukea valmiuksien kehittämiseen annetaan ihmisoikeuksien puolustajille, toimittajille ja muille media-alan toimijoille sekä henkilöille, jotka puolustavat sananvapautta ja turvallista viestintää verkossa ja verkon ulkopuolella. Tähän käytetään muun muassa EIDHR:n rahoitusta. III

III. TÄYTÄNTÖÖNPANO JA ARVIOINTI

70. Neuvoston ihmisoikeustyöryhmä ja sen sananvapautta käsittelevä erityistyöryhmä tukevat suuntaviivojen täytäntöönpanoa ja ottavat tarvittaessa mukaan neuvoston alueelliset työryhmät. Se antaa EU:n ulkomaanedustustoille lisäohjeistusta erityisesti järjestelmiin liittyvistä ongelmista ja yksittäistapauksista. Se laatii tarvittaessa asiakirjoja keskeisissä kysymyksissä ja ajankohtaisissa asioissa omaksuttavista kannoista.
71. Neuvoston ihmisoikeustyöryhmä arvioi tarvittaessa näiden suuntaviivojen täytäntöönpanoa kolmen vuoden kuluttua ja kuultuaan kansalaisyhteiskuntaa, aiheen parissa työskenteleviä akateemisia asiantuntijoita ja tiedotusvälineiden edustajia. Kansalaisyhteiskunnan edustajista tulisi kuulla ihmisoikeuksien puolustajia, kansallisia ja kansainvälisiä ihmisoikeuskysymyksiä käsitteleviä kansalaisjärjestöjä, ammattijärjestöjä, yksityistä sektoria, kansainvälisiä ja alueellisia ihmisoikeuselimiä ja naisjärjestöjä.
72. Aihetta käsittelevien Euroopan parlamentin valiokuntien, alivaliokuntien ja työryhmien kanssa keskustellaan säännöllisesti näiden suuntaviivojen täytäntöönpanosta, arvioinnista ja tarkistamisesta

A. Esimerkkejä toimista, jotka saattavat loukata mielipiteen- ja sananvapautta tai vaarantaa sen toteutumisen

Henkilöön kohdistuvat hyökkäykset sananvapauden harjoittamisen vuoksi: Toimittajien tai muiden henkilöiden teloitus, tappaminen, tahdonvastaiset katoamiset, kiduttaminen ja mielivaltaiset pidätykset sananvapauden harjoittamisen vuoksi ovat ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen ja KP-yleissopimuksen 19 artiklan vastaisia. Tällaisia toimia voivat toteuttaa viranomaiset tai yksityiset ryhmät.

Lainsäädännölliset rajoitukset: Sananvapauden rajoituksista on säädettävä laissa, niitä voidaan soveltaa ainoastaan kansainvälisessä ihmisoikeuslainsäädännössä esitettyjen perusteiden nojalla ja niiden on läpäistävä tiukat välttämättömyys- ja oikeasuhteisuustestit.

Lainsäädäntöä voidaan soveltaa epäjohdonmukaisesti ja väärin julkisen kritiikin ja keskustelun sensuroimiseksi sekä pelon ilmapiiriin ja itsesensuurin edistämiseksi media-alan toimijoiden ja suuren yleisön keskuudessa. Toimittajia koskevat mielivaltaiset säännökset ja akkreditointivaatimukset, lehdistön pääsyn epääminen, tiedotusvälineiden perustamista tai toimintaa rankaisevat oikeudelliset esteet sekä säännökset, jotka mahdollistavat totaalisen tai osittaisen etu- tai jälkikäteen tapahtuvan sensuroinnin sekä tiettyjen tiedotusvälineiden kieltäminen ovat esimerkkejä sananvapauden lainsäädännöllisistä rajoituksista. Rajoituksia ovat myös lait, joilla asetetaan kohtuuttomia veroja tai maksuja, sekä muunlaiset taloudelliset seuraamukset ja markkinarajoitukset.

Internetin osalta sensuuri ilmenee tavallisesti lakeina, jotka mahdollistavat tiettyjen verkkosivujen kieltämisen kokonaan tai osittain. Tietyissä äärimmäisissä olosuhteissa valtiot katkaisevat yhteyden internetiin kokonaan ja eristävät siten kokonaisen maan tai alueen muusta maailmasta. On tärkeää huolehtia siitä, ettei tiedon saantia ja vapaata tiedonkulkua rajoiteta aiheettomasti missään tiedotusvälineessä.

Kunnianloukkainsäädäntö: Toimittajia ja muita media-alan toimijoita, kirjailijoita, taiteilijoita, poliittisia aktivisteja ja muita ihmisoikeuksien puolustajia kaikkialla maailmassa vangitaan jatkuvasti syytettynä kunnianloukkauksesta. Kunnianloukkauslait voivat johtaa myös vahvaan itsesensuuriin vakavien rikos- ja siviilioikeudellisten seuraamusten pelossa. EU katsoo, ettei kunnianloukkauslakeja pitäisi käyttää väärin kritiikin ja julkisen keskustelun sensuroimiseksi.

Väärin perustein tapahtuva vetoaminen julkiseen moraaliin, kansalliseen turvallisuuteen tai "kansallisten arvojen" suojeluun: Kansainvälinen ihmisoikeuslainsäädäntö ei salli sananvapauden käytön rajoittamista pelkästään sellaisten seikkojen kuin uskonnon, kulttuurin, koulukunnan, ideologian tai poliittisen oppijärjestelmän suojelemiseksi. Eräät valtiot vetoavat julkiseen moraaliin väärin perustein ja käyttävät sitä keinona rajoittaa oikeutta sananvapauteen. Esimerkiksi uskonnollisia dogmeja julkisesti arvostelleet naiset tai naisryhmät ovat joutuneet sekä valtion että valtiosta riippumattomien toimijoiden ankaran häirinnän ja uhkailun kohteiksi.

Kansallinen turvallisuus: Kansallisen turvallisuuden suojelua voidaan käyttää väärin sananvapauden rajoittamiseksi. Valtioiden on huolehdittava siitä, että terrorismin torjuntaa koskeva lainsäädäntö, maanpetturuuslainsäädäntö tai vastaavat kansallista turvallisuutta koskevat säännökset (valtiosalaisuuslainsäädäntö, kansankiihotuslainsäädäntö jne.) laaditaan ja niitä sovelletaan tavalla, joka on sopusoinnussa niiden kansainvälisen ihmisoikeuslainsäädännön mukaisten velvoitteiden kanssa.

Jumalanpilkkalainsäädäntö: Jumalanpilkan kriminalisoivat lait rajoittavat uskontojen tai muiden vakaumusten ilmaisemista. Niitä käytetään usein uskonnollisiin tai muihin vähemmistöihin kuuluvien ihmisten vainoamiseen, kaltoin kohteluun tai pelottelemiseen, ja ne rajoittavat merkittävästi sananvapautta ja uskonnon- tai vakaumuksenvapautta. EU suosittelee tällaisten tekojen dekriminalisointia ja vastustaa päättäväisesti kuolemanrangaistuksen, fyysisten rangaistusten tai vapauden menettämisen käyttöä jumalanpilkan rangaistuksina. EU jatkaa yhteistyötään jumalanpilkkalainsäädännön poistamista ajavien järjestöjen kanssa sekä niiden tukemista.

Vihapuhe: Kansainvälisessä lainsäädännössä ei ole yleismaailmallisesti hyväksyttyä määritelmää käsitteelle "vihapuhe". Sillä tarkoitetaan yleensä alentavaa, loukkaavaa, uhkaavaa tai häiritsevää puhetta tai puhetta, joka yllyttää tietyt ominaisuudet omaaviin henkilöihin tai ryhmiin kohdistuvaan väkivaltaan, vihaan tai syrjintään. Kansainvälisen oikeuden mukaan valtioita vaaditaan kieltämään ainoastaan kaikkein vakavimmat vihapuheen muodot, kuten kansallisuuteen, rotuun tai uskontoon perustuvan vihan lietsominen (KP-yleissopimuksen 20 artiklan 1 kohta ja rotusyrjinnän poistamista koskevan yleissopimuksen 4 artikla). Hallitusten ei pitäisi käyttää vihapuhetta koskevaa lainsäädäntöä väärin tavoitteenaan estää kansalaisia osallistumasta demokraattiseen keskusteluun yleistä etua koskevista asioista.

Euroopassa Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännössä erotetaan toisistaan vakava ääri-ilmiöihin yllyttäminen ja yksilöiden (myös toimittajien ja poliitikkojen) oikeus ilmaista vapaasti mielipiteensä ja loukata, järkyttää tai häiritä. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännön mukaisesti EU:n puitepääöksessä rasismien ja muukalaisvihan tiettyjen muotojen ja ilmaisujen torjumisesta rikosoikeudellisin keinoin¹⁹ säädetään, että jäsenvaltioiden on tehtävä rangaistaviksi tarkoituksellinen julkinen yllyttäminen väkivaltaan tai vihaan ja tiettyjen kansainvälisten rikosten julkinen puolustelu, kieltäminen tai vakava vähätteleminen, jos teko on suoritettu tavalla, joka on omiaan yllyttämään väkivaltaan tai vihaan.

Tiedotusvälineiden vapauden ja moniarvoisuuden rajoitukset: Tiedotusvälineiden vapauden ja moniarvoisuuden puuttuminen voi rajoittaa vapautta vastaanottaa ja levittää tietoa, mikä puolestaan heikentää yleisön luottamusta tiedotusvälineisiin ja demokratian toteutumista. Lisäksi tiedotusvälineiden vapauden ja moniarvoisuuden puuttuminen heikentää tiedotusvälineiden kykyä toimia luotettavana "julkisena vahtikoirana". On myös pantava merkille, että sananvapaus liittyy tiiviisti rahoitusrakenteeseen, joka mahdollistaa sekä julkisten että yksityisten tiedotusvälineiden todellisen riippumattomuuden.

¹⁹ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:328:0055:0058:FI:PDF>

Oikeudenmukaiset ja riippumattomat tiedotusvälinemarkkinat ovat välttämättömät sananvapauden toteutumisen kannalta. Sääntelytoimilla ei pitäisi muokata mediakenttää yksittäisten sidosryhmien tai vallanpitäjien maun mukaiseksi siten, että muut ryhmät tai kannat jätetään julkisen keskustelun ulkopuolelle.

Sääntelyelinten riippumattomuuden puute: Sääntelyelinten riippumattomuus hallituksen vaikutuksesta on elintärkeä ehto sille, että tiedotusvälineet voivat toimia vapaasti ja riippumattomasti. Sääntelyelinten kaikkien jäsenten nimeämis- ja nimitysmenettelyissä olisi noudatettava sääntöjä, joiden tarkoituksena on suojella niiden riippumattomuutta ja puolueettomuutta. Kansallisten sääntelyelinten pitäisi olla suojassa suoralta poliittiselta puuttumiselta niiden toimintaan, ja niillä pitäisi olla positiivinen velvoite suojella ihmisoikeuksia, sananvapaus mukaan luettuna.

Internet-palveluntarjoajien rajoitukset: tiettyyn sisältöön, sovellukseen tai palveluun ei saisi koskaan kohdistua estämistä, hidastamista, halventamista tai syrjintää, lukuun ottamatta erittäin rajattuja olosuhteita (esim. tuomioistuimen määräyksen tai lainsäädännön täytäntöönpano, kuten lasten hyväksikäyttöä koskevien täytäntöönpanosäännösten noudattaminen²⁰, keskeiset verkkoturvallisuuskysymykset, ei-toivotun viestinnän estäminen, poikkeuksellisen ruuhkautumisen lievittäminen). Liikenteeseen puuttuminen voi olla seurausta myös lakien väärästä, opportunistisesta tai syrjivästä (vaihtelevasta) soveltamisesta, yksityisiin internetpohjaisiin foorumeihin tai sovelluksiin puuttumisesta jne.

Langattomien signaalien estäminen on toinen sensuurin keino, jolla estetään yksilöitä käyttämästä oikeuttaan sananvapauteen.

Tiedonsaantioikeuden rajoitukset: YK:n sananvapausasioiden erityisraportoija suosittelee, että parlamentit hyväksyvät lainsäädäntöä oikeudesta saada julkista tietoa kansainvälisesti tunnustettujen periaatteiden mukaisesti korostaen sitä, että julkisen toiminnan avoimuus on kaikissa demokraattisissa yhteiskunnissa keskeisessä asemassa väestön luottamuksen turvaamiseksi.

²⁰ Ks. lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen valinnainen pöytäkirja lasten myynnistä, lapsiprostituutiosta ja lapsipornografiasta.

Sananvapauden rajoittaminen teollis- ja tekijänoikeuksien suojelemiseksi: Verkkosivuille pääsyn estäminen tekijänoikeuksien suojelemiseksi voi rajoittaa suhteettomasti mielipiteen- ja sananvapautta. Kaikkien rajoitusten on läpäistävä näiden suuntaviivojen kohdassa 20 esitetty kolmiosainen kumulatiivinen testi.

Yksityisyyttä ja tietosuojaa koskevan oikeuden rajoitukset: Viestien laiton valvonta ja salakuuntelu sekä henkilötietojen luvaton kerääminen loukkaavat oikeutta yksityisyyteen ja vapautta ilmaista mielipiteitä ilman, että niihin puututaan, ja voi johtaa sananvapauden rajoittamiseen.

Aiheeton puuttuminen yksilön yksityisyyteen voi rajoittaa suoraan tai välillisesti ajatusten vapaata kehittymistä ja vaihtamista. Viestinnän anonymiteettiä koskevat rajoitukset voivat esimerkiksi estää väkivallan uhreja raportoimasta itseensä kohdistuneista väärinkäytöksistä kaksinkertaisen uhriksi joutumisen pelon vuoksi. Tässä suhteessa KP-yleissopimuksen 17 artiklassa viitataan suoraan "kirjeenvaihdon" suojelemiseen puuttumiselta. Kirjeenvaihdon olisi tulkittava kattavan kaikenlainen viestintä sekä verkossa että verkon ulkopuolella.

Laiton tai mielivaltainen valtion tai yksityisen yrityksen pääsy henkilötietoihin voi vaikuttaa kielteisesti sananvapauteen, koska yksilöt saattavat tämän vuoksi välttää sähköisten viestintätekniikoiden käyttöä.

Luettelo mielipiteen- ja sananvapautta koskevista kansainvälisistä normeista, standardeista, periaatteista ja resursseista, joihin EU voi viitata tai joita se voi käyttää yhteyksissään kolmansiin maihin (luettelo ei ole tyhjentävä)

1. Ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus

19 artikla: *"Jokaisella on oikeus mielipiteen- ja sananvapauteen; tähän sisältyy oikeus häiritsemättä pitää mielipiteensä sekä oikeus rajoista riippumatta hankkia, vastaanottaa ja levittää tietoja kaikkien tiedotusvälineiden kautta".*

²¹ Nämä suuntaviivat perustuvat sananvapautta koskeviin kansainvälisiin ja alueellisiin normeihin. Useat maat eivät ole allekirjoittaneet eivätkä ratifioineet kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevaa kansainvälistä yleissopimusta (KP-yleissopimus) ja muita ihmisoikeussopimuksia, eivätkä näiden sopimusten perusteella laaditut normit sido niitä virallisesti. Kansainvälisten ja alueellisten ihmisoikeuselinten oikeuskäytäntö sekä ei-sitovat tekstit tai asiakirjat ja muut normit osoittavat, millä tavalla kansainvälisiä ja perustuslaillisia takeita sananvapaudesta on tulkittu. Sinällään ne ovat sitovaa näyttöä sananvapautta koskevien kansainvälisten takeiden soveltamisalan ja luonteen yleisesti hyväksytyistä tulkinnoista. Ne ohjaavat voimakkaasti sananvapauden takeiden tulkintaa kaikissa valtioissa. Lisäksi ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen katsotaan laajalti saavuttaneen lainvoimaisuuden kansainvälisenä tapaoikeutena.

2. Kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus

19 artikla: *"Jokaisella on oikeus mielipiteen vapauteen ilman ulkopuolista puuttumista.*

Jokaisella on sananvapaus; tämä oikeus sisältää vapauden hankkia, vastaanottaa ja levittää kaikenlaisia tietoja ja ajatuksia riippumatta alueellisista rajoista joko suullisesti, kirjallisesti tai painettuna taiteellisessa muodossa tahi muulla hänen valitsemallaan tavalla. Edellisessä kohdassa tarkoitettujen vapauksien käyttö merkitsee erityisiä velvollisuuksia ja erityistä vastuuta. Se voidaan sen tähden saattaa tiettyjen rajoitusten alaiseksi, mutta näiden tulee olla laissa säädettyjä ja sellaisia, jotka ovat välttämättömiä a) toisten henkilöiden oikeuksien tai maineen kunnioittamiseksi, b) valtion turvallisuuden tai yleisen järjestyksen ("ordre public"), terveydenhoidon tai moraalin suojelemiseksi."

18 artikla: *"Jokaisella on oikeus ajatuksen, omantunnon ja uskonnon vapauteen. Tämä*

oikeus sisältää vapauden tunnustaa omavalintaista uskontoa tai uskoa taikka omaksua se

sekä vapauden joko yksinään tai yhdessä muiden kanssa julkisesti tai yksityisesti harjoittaa uskontoaan tai uskoaan jumalanpalveluksissa, uskonnollisissa menoissa,

hartaudenharjoituksissa ja opetuksessa. Ketään ei saa saattaa sellaiselle pakotukselle

alttiiksi, joka rajoittaa hänen vapauttaan tunnustaa tai valita oman valintansa mukainen

uskonto tai usko. Henkilön vapaudelle tunnustaa uskontoaan tai uskoaan voidaan asettaa

vain sellaisia rajoituksia, jotka on säädetty lailla ja jotka ovat välttämättömiä suojelemaan

yleistä turvallisuutta, järjestystä, terveydenhoitoa tai moraalialia tahi muiden perusoikeuksia ja

-vapauksia. Yleissopimuksen sopimusvaltiot sitoutuvat kunnioittamaan vanhempain ja

tarvittaessa laillisten holhoojain vapautta taata lastensa uskonnollinen ja moraalinen opetus omien vakaumustensa mukaan."

17 artikla: *"Kenenkään yksityiselämään, perheeseen, kotiin tai kirjeenvaihtoon ei saa mielivaltaisesti tai laittomasti puuttua eikä suorittaa hänen kunniaansa ja mainettaan loukkaavia hyökkäyksiä. Jokaisella on oikeus lain suojaan tällaista puuttumista tai tällaisia hyökkäyksiä vastaan."*

20 artiklan 2 kohta: *Valtioiden on kiellettävä lailla "kaikki kansallisen, rotu- tai uskonnollisen vihan puoltaminen, joka merkitsee yllytystä syrjintään, vihollisuuksiin tai väkivaltaan".*

3. Kaikkinaisen rotusyrjinnän poistamista koskeva kansainvälinen yleissopimus

4 artikla: *"Sopimusvaltiot tuomitsevat kaiken propagandan ja kaikki järjestöt, joiden perustana ovat aatteet tai opit jonkin rodun tahi samaa ihonväriä tai etnistä alkuperää olevan henkilöryhmän paremmuudesta tai jotka pyrkivät perustelemaan tai edistämään rotuvihaa ja syrjintää missä muodossa tahansa, sekä sitoutuvat ryhtymään välittömiin positiivisiin toimiin poistaakseen kaiken sellaisen syrjinnän ja siihen yllyttämisen. Niiden tulee tässä tarkoituksessa, huomioonottaen Ihmisoikeuksien yleismaailmalliseen julistukseen sisältyvät periaatteet ja tämän yleissopimuksen 5 artiklassa erityisesti luetellut oikeudet, mm.: a) selittää lain mukaan rangaistaviksi teoiksi kaiken rodulliseen ylemmyyteen tai vihaan perustuvien aatteiden levittämisen, rotusyrjintään kiihottamisen samoin kuin kaikki väkivaltaiset teot tai yllyttämisen sellaisiin tekoihin toista rotua tai toista ihonväriä tahi etnistä alkuperää olevaa henkilöryhmää vastaan, samoin kuin myös kaiken rotusortotoiminnan avustamisen, sen rahoittamisen mukaan lukien; b) selittää laittomiksi ja kieltää järjestöt samoin kuin organisoitu ja muu propagandatoiminta, joka edistää rotusyrjintää ja siihen yllyttää, sekä pitää tällaisiin järjestöihin tai tällaiseen toimintaan osallistumista lain mukaan rangaistavana tekona; sekä c) kieltää valtiollisia tai paikallisia julkisia viranomaisia tai laitoksia edistämästä rotusyrjintää tai siihen kiihottamasta."*

4. **Yleissopimus lapsen oikeuksista**²²

13 artikla: *"Lapsella on oikeus ilmaista vapaasti mielipiteensä. Tämä oikeus sisältää vapauden hakea, vastaanottaa ja levittää kaikenlaisia tietoja ja ajatuksia yli rajojen suullisessa, kirjallisessa, painetussa, taiteen tai missä tahansa muussa lapsen valitsemissa muodossa. Tämän oikeuden käytölle voidaan asettaa tiettyjä rajoituksia, mutta vain sellaisia, joista säädetään laissa ja jotka ovat välttämättömiä: a) muiden oikeuksien tai maineen kunnioittamiseksi; tai b) kansallisen turvallisuuden, yleisen järjestyksen (ordre public), tai väestön terveyden tai moraalin suojelemiseksi.*

5. **Yleissopimus joukkotuhontana pidettävän rikoksen ehkäisemiseksi ja rankaisemiseksi**

6. **[YK:n julistus ihmisoikeuskasvatuksesta ja -koulutuksesta](#)**

7. **YK:n julistus kansallisiin tai etnisiin, uskonnollisiin ja kielellisiin vähemmistöihin kuuluvien henkilöiden oikeuksista**

8. **YK:n julistus alkuperäiskansojen oikeuksista (16 artikla)**

9. **Mielipiteen- ja sananvapauden edistämisestä ja suojelusta vastaava YK:n erityisraportoija**

YK:n mielipiteen- ja sananvapausasioiden erityisraportoijan toimisto perustettiin YK:n ihmisoikeustoimikunnan päätöslauselmalla vuonna 1993²³.

10. **Rabatin toimintasuunnitelma, jonka tavoitteena on kieltää sellainen kansallisuuteen, rotuun tai uskontoon perustuvan vihan puoltaminen, joka merkitsee yllytystä syrjintään, vihollisuuksiin tai väkivaltaan (2012)**

²² Muita tärkeitä artikloja ovat 15 artikla (oikeus yhdistymisvapauteen ja kokoontumisvapauteen), 16 artikla (mielipiteen vapautta koskevan oikeuden tehostettu suojelu) ja 17 artikla (lapsen oikeus saada tiedotusvälineistä tietoa ja aineistoa).

²³ <http://www.ohchr.org/EN/ISSUES/FREEDOMOPINION/Pages/OpinionIndex.aspx>

11. UNESCO: Julistukset, päätökset ja strategia-asiakirjat

- [Unescon perussääntö](#) (1 artiklan 2 kohdan a alakohta – 1945)
- [Windhoekin julistus riippumattoman ja moniarvoisen lehdistön edistämisestä Afrikassa](#) (Namibia, 1991)
- [Unescon päätöslauselma 29 toimittajiin kohdistuvan väkivallan tuomitsemisesta](#) (1997)
- [Belgradin julistus tiedotusvälineiden tukemisesta väkivaltaisissa konflikteissa ja siirtymätalousmaissa](#)
- [Maputon julistus sananvapauden, tiedon saatavuuden ja voimaantumisen edistämisestä](#) (2008)
- [Brisbanen julistus tiedonvälityksen vapaudesta: Oikeus tietää](#) (2010)
- [Washingtonin julistus 2000-luvun tiedotusvälineistä: Uusia rajoja, uusia esteitä](#) (2011)
- [Karthagon julistus lehdistönvapaudesta ja toimittajien turvallisuudesta](#) (2012)
- [Unescon työsuunnitelma toimittajien turvallisuudesta ja rankaisemattomuuskysymyksestä](#) (2013)
- [YK:n toimintasuunnitelma toimittajien turvallisuudesta ja rankaisemattomuuskysymyksestä](#) (2012)
- [Täytäntöönpanostrategia 2013–2014 – YK:n toimintasuunnitelma toimittajien turvallisuudesta ja rankaisemattomuuskysymyksestä](#)
- [San Josen julistus puhumisen turvallisuudesta: Sananvapauden takaaminen kaikissa tiedotusvälineissä](#) (2013)
- [Ensimmäisen WSIS+10 -arviointitapahtuman päätöslauselma](#) (2013)

Välineet

- [Tiedotusvälineiden kehitysindikaattorit \(MDI\)](#) (2006)
- [Toimittajien turvallisuutta kuvaavat indikaattorit](#) (2013)
- [Sukupuolisensitiiviset indikaattorit tiedotusvälineille \(GSIM\)](#) (2012)
- [Sananvapautta koskeva välineistö](#) (2013)

Sananvapaus ja siihen liittyvät oikeudet alueellisissa välineissä

12. Euroopan neuvosto²⁴:

- Yleissopimus ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi (Euroopan ihmisoikeussopimus)

(8 artikla – Oikeus nauttia yksityis- ja perhe-elämän kunnioitusta) *"Jokaisella on oikeus nauttia yksityis- ja perhe-elämäänsä, kotiinsa ja kirjeenvaihtoonsa kohdistuvaa kunnioitusta. Viranomaiset eivät saa puuttua tämän oikeuden käyttämiseen, paitsi kun laki sen sallii ja se on välttämätöntä demokraattisessa yhteiskunnassa kansallisen ja yleisen turvallisuuden tai maan taloudellisen hyvinvoinnin vuoksi, tai epäjärjestyksen tai rikollisuuden estämiseksi, terveyden tai moraalin suojaamiseksi, tai muiden henkilöiden oikeuksien ja vapauksien turvaamiseksi."*

²⁴ Erityisen merkittävät Euroopan neuvoston välineet, yleissopimukset, suositukset, julistukset sekä Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen asiakirjat löytyvät osoitteesta: <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1835645>

(9 artikla – Ajatuksen-, omantunnon- ja uskonnonvapaus) *"Jokaisella on oikeus ajatuksen-, omantunnon- ja uskonnonvapauteen. Tämä oikeus sisältää vapauden vaihtaa uskontoa tai uskoa ja vapauden tunnustaa uskontoaan tai uskoaan joko yksin tai yhdessä muiden kanssa julkisesti tai yksityisesti jumalanpalveluksissa, opettamalla, hartaudenharjoituksissa ja uskonnollisin menoin." "Henkilön vapaudelle tunnustaa uskontoaan tai uskoaan voidaan asettaa vain sellaisia rajoituksia, joista on säädetty laissa ja jotka ovat välttämättömiä demokraattisessa yhteiskunnassa yleisen turvallisuuden vuoksi, yleisen järjestyksen, terveyden tai moraalin suojaamiseksi, tai muiden henkilöiden oikeuksien ja vapauksien turvaamiseksi."*

(10 artikla – Sananvapaus) *"Jokaisella on sananvapaus. Tämä oikeus sisältää vapauden pitää mielipiteitä sekä vastaanottaa ja levittää tietoja ja ajatuksia alueellisista rajoista riippumatta ja viranomaisten siihen puuttumatta. Tämä artikla ei estä valtioita tekemästä radio-, televisio- ja elokuvayhtiöitä luvanvaraisiksi. Koska näiden vapauksien käyttöön liittyy velvollisuuksia ja vastuuta, se voidaan asettaa sellaisten muodollisuuksien, ehtojen, rajoitusten ja rangaistusten alaiseksi, joista on säädetty laissa ja jotka ovat välttämättömiä demokraattisessa yhteiskunnassa kansallisen turvallisuuden, alueellisen koskemattomuuden tai yleisen turvallisuuden vuoksi, epäjärjestyksen tai rikollisuuden estämiseksi, terveyden tai moraalin suojaamiseksi, muiden henkilöiden maineen tai oikeuksien turvaamiseksi, luottamuksellisten tietojen paljastumisen estämiseksi, tai tuomioistuinten arvovallan ja puolueettomuuden varmistamiseksi."*

(17 artikla – Oikeuksien väärinkäytön kielto) *"Minkään tässä yleissopimuksessa ei saa tulkita suovan millekään valtiolle, ryhmälle tai henkilölle oikeutta ryhtyä sellaiseen toimintaan tai tehdä sellaista tekoa, jonka tarkoituksena on tehdä tyhjäksi jokin tässä yleissopimuksessa tunnustettu oikeus tai vapaus tai rajoittaa niitä enemmän kuin tässä yleissopimuksessa on sallittu."*

- **Yleissopimus yksilöiden suojelusta henkilötietojen automaattisessa tietojenkäsittelyssä (yleissopimus 108)**

1 artikla: Kohde ja tarkoitus. Tämän yleissopimuksen tarkoituksena on turvata henkilötietojen automaattisessa tietojenkäsittelyssä jokaisen sopimuspuolen alueella jokaiselle yksilölle riippumatta hänen kansalaisuudestaan tai asuinpaikastaan hänen oikeutensa ja perusvapautensa ja erityisesti hänen oikeutensa yksityisyyteen ("tietosuojaja").
- **Kansallisten vähemmistöjen suojelua koskeva puiteyleissopimus ja selitysmuistio (9 artikla)**
- **Alueellisia kieliä tai vähemmistökieliä koskeva eurooppalainen peruskirja (tiedotusvälineitä koskeva 11 artikla)**
- Euroopan neuvosto työstää parhaillaan **toimittajien suojeluun liittyviä normeja**, jäsenvaltioiden positiiviset velvoitteet mukaan luettuina. Tämä on yksi Euroopan neuvoston ministerikomitean Itävallan puheenjohtajakauden painopisteistä ja liittyy myös äskettäiseen päätöslauselmaan 3 "Toimittajien turvallisuus", joka hyväksyttiin tiedotusvälineistä ja tietoyhteiskunnasta vastaavien Euroopan neuvoston ministereiden konferenssissa Belgradissa 7. ja 8. marraskuuta 2013²⁵.

25

http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/media/Belgrade2013/Belgrade%20Ministerial%20Conference%20Texts%20Adopted_en.pdf

- Unesco (johtavat virkamiehet) on pyytänyt Euroopan neuvostoa pohtimaan toimittajien turvallisuuskysymystä valtion epävakauden indikaattorina. Koska toimittajiin kohdistuva väkivalta on yleistä silloin kun sananvapautta ei ole, toimittajien turvallisuus voi todellakin olla merkittävä sananvapauden ja tiedotusvälineiden vapauden indikaattori tietyssä yhteisössä²⁶.
- Euroopan neuvosto käsittelee internetin vapautta täysin sopusoinnussa kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen (KP-yleissopimuksen) ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen kanssa, käyttäen internetin hallinnointia koskevaa strategiaansa 2012–2015, joka edistää 47 jäsenvaltion sitoumusta olla vahingoittamatta internetiä, useita suodattamista ja estämistä koskevia normeja, verkon neutraaliutta sekä internetin toimijoiden toiminnan ihmisoikeusnäkökohtia.
- Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännössä on vahvistettu eräitä parametreja vihapuheen määrittelemiseksi soveltamalla yleissopimuksen 17 artiklaa (oikeuksien väärinkäytön kieltä), jos kyseiset kommentit ovat vihapuhetta ja kieltävät yleissopimuksen perusarvot, tai soveltamalla yleissopimuksen 10 artiklan 2 kohdassa ja 11 artiklan 2 kohdassa esitettyjä rajoituksia (jos vihapuhe ei ole sellaista, että se voisi tuhota yleissopimuksen perusarvot)²⁷.

²⁶ Tästä asiasta on olemassa Euroopan neuvoston normeja:

<https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=419411>

<https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1207243&Site=CM&BackColorInternet=9999CC&BackColorIntranet=FFBB55&BackColorLogged=FFAC75>

[http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/media/doc/cm/rec\(1997\)020&expmem_EN.asp](http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/media/doc/cm/rec(1997)020&expmem_EN.asp)

²⁷ Handyside vs. Yhdistynyt kuningaskunta, 7. joulukuuta 1976, Erbakan vs. Turkki, 6. heinäkuuta 2006, Vona vs. Unkari, 9. heinäkuuta 2013, Aksu vs. Turkki, 15. maaliskuuta 2012 (suuri jaosto), Féret vs. Belgia, 16. heinäkuuta 2009, Leroy vs. Ranska, 2. lokakuuta 2008, Jersild vs. Tanska, 23. syyskuuta 1994, Hizb Ut-Tahrir ja muut vs. Saksa, 19. kesäkuuta 2012 (päätös käsiteltäväksi ottamisesta), Garaudy vs. Ranska, 24. kesäkuuta 2003.

- **Ministerikomitean suositus CM/Rec (2011) 7²⁸** jäsenvaltioille sisältää uuden laajan tiedotusvälineiden käsitteen, joka kattaa kaikki mahdollisesti suurelle ihmisjoukolla kohdistetun sisällön – tiedon, analyysin, kommentoinnin ja mielipiteen – tuotantoon ja levittämiseen osallistuvat toimijat. Ministerikomitea toteaa myös, että eräät toimittajille yleensä myönnettävät etuoikeudet voivat tiettyjä tarkoituksia varten kattaa muitakin toimijoita, jotka eivät varsinaisesti ole tiedotusvälineitä (esim. yksittäiset bloginpitäjät), riippuen siitä, missä määrin näitä toimijoita voidaan pitää tiedonvälitysjärjestelmän osana ja missä määrin he edistävät tiedotusvälineiden tehtäviä ja roolia demokraattisessa yhteiskunnassa. Lisäksi voidaan viitata Euroopan neuvoston ministerikonferenssin Belgradissa, Serbiassa, 7. ja 8. marraskuuta 2013 pidetyssä istunnossa antamaan päätöslauselmaan "**Internetin vapaus**".

13. **Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö (Etyj)**

Etyjin säännöstöön sisältyy useita säännöksiä sananvapaudesta, muun muassa:

- **Etyjin inhimillistä ulottuvuutta koskeneen konferenssin Kööpenhaminan kokouksen asiakirja (1990):**

(9. Osanottajavaltiot vahvistavat, että) jokaisella on oikeus sananvapauteen, joka sisältää oikeuden viestintään. Tämä oikeus sisältää vapauden pitää mielipiteitä sekä vastaanottaa ja levittää tietoja ja ajatuksia alueellisista rajoista riippumatta ja viranomaisten siihen puuttumatta. Tämän oikeuden käytölle voidaan asettaa ainoastaan sellaisia rajoituksia, joista on säädetään laissa ja jotka ovat kansainvälisten normien mukaisia. Minkäänlaisten asiakirjojen kopiointikeinojen saatavuudelle ja käytölle ei aseteta rajoituksia samalla kun kunnioitetaan teollis- ja tekijänoikeuksia.

- **Budapestin asiakirja: Kohti uuden aikakauden aitoa kumppanuutta (valtionpäämiesten huippukokous, 1994):**

36. Osanottajavaltiot vahvistavat uudelleen, että ilmaisunvapaus on ihmisoikeus ja demokraattisen yhteiskunnan perustava osa. Tässä suhteessa riippumattomat ja moniarvoiset tiedotusvälineet ovat olennaisia vapaalle ja avoimelle yhteiskunnalle ja toimistaan vastuussa oleville hallitusjärjestelmille. Osanottajavaltiot ottavat johtavaksi periaatteen tämän oikeuden turvaamisen.

- **Etyjin pysyvän neuvoston päätös N:o 633, joka on liitetty ministerineuvoston 12. istunnon (Sofia, 2004) päätökseen 12/04:**

Vahvistaen, että on tärkeää kunnioittaa täysimääräisesti oikeutta mielipiteen- ja sananvapauteen, jotka sisältävät vapauden hankkia, vastaanottaa ja levittää tietoja, jotka ovat välttämättömiä demokratialle ja joita internet itse asiassa vahvistaa.

- **Etyjin suuntaviivat vähemmistökielten käytöstä yleisradioviestimissä (2003)**
- **Etyjin mediavaltuutetun** toimisto on maailman ainoa hallitusten välinen elin, jonka tehtävänä on suojella ja edistää tiedotusvälineiden vapautta Etyjin 57 osanottajavaltiossa. Se perustettiin vuonna 1997. Dunja Mijatovic Bosnia ja Hertsegovinasta nimitettiin mediavaltuutetuksi maaliskuussa 2010²⁹.

14. Afrikan unioni:

- [Afrikan ihmisoikeuksien ja kansojen oikeuksien peruskirja](http://www.osce.org/fom/31230)

9 artikla: *Jokaisella on oikeus vastaanottaa tietoja. Jokaisella on oikeus ilmaista ja levittää mielipiteitään lain asettamissa rajoissa.*

Sananvapaudesta ja tiedonsaannista vastaava erityisraportoiija Afrikassa on Faith Pansy Tlakula.

²⁹ <http://www.osce.org/fom/31230>

15. Amerikan valtioiden järjestö (OAS)

- [Amerikan ihmisoikeussopimus](#)

13 artikla: *Jokaisella on oikeus ajatuksen- ja sananvapauteen. Tämä oikeus sisältää vapauden hankkia, vastaanottaa ja levittää kaikenlaisia tietoja ja ajatuksia riippumatta alueellisista rajoista joko suullisesti, kirjallisesti tai painettuna, taiteen muodossa tai minkä tahansa kyseisen henkilön valitseman tiedotusvälineen kautta. Edellisessä kohdassa tarkoitetun oikeuden käyttöön ei sovelleta ennakkosensuuria, mutta siihen liittyy vastuu, josta säädetään nimenomaisesti laissa siltä osin kuin se on tarpeellista a) muiden oikeuksien tai maineen kunnioittamiseksi; tai b) kansallisen turvallisuuden, yleisen järjestyksen (ordre public) tai väestön terveyden tai moraalin suojelemiseksi. Sananvapautta ei saa rajoittaa epäsuorin menetelmin tai keinoin, kuten soveltamalla väärin valtion tai yksityistä valvontaa sanomalehtiin, radiolähetystaajuuksiin tai tietojen levittämisessä käytettyyn laitteistoon tai millään muulla keinolla, jolla voidaan estää ajatusten ja mielipiteiden viestintä ja levittäminen. Julkiseen viihteeseen voidaan soveltaa laissa säädettyä ennakkosensuuria ainoastaan sen saatavuuden sääntelemiseksi lasten ja nuorten moraalin suojelemistarkoituksessa, sanotun kuitenkin rajoittamatta edellä olevan toisen kohdan säännösten soveltamista. Kaikkea sotapropagandaa ja sellaista kansallisuuteen, rotuun tai uskontoon perustuvan vihan puoltamista, joka merkitsee yllytystä henkilöön tai henkilöiden ryhmään kohdistuvaan laittomaan väkivaltaan tai muihin vastaaviin toimiin mistä tahansa syystä – rotu, ihonväri, uskonto, kieli ja kansallinen alkuperä mukaan luettuina – pidetään lain mukaan rangaistavina tekoina.*

[Amerikan valtioiden ihmisoikeustoimikunta](#) perusti [OASin sananvapausasioden erityisraportoijan toimen](#) lokakuussa 1997. OASin erityisraportoija on Catalina Botero.

16. ASEAN (Kaakkois-Aasian maiden liitto)

- Ihmisoikeusjulistus³⁰:

23 artikla: *Jokaisella on oikeus mielipiteen- ja sananvapauteen, joka sisältää vapauden pitää mielipiteitä ilman, että niihin puututaan, ja vapauden hankkia, vastaanottaa ja levittää tietoja suullisesti, kirjallisesti tai minkä tahansa kyseisen henkilön valitseman tiedotusvälineen kautta.*

Euroopan unioni:

- Sopimus Euroopan unionin toiminnasta

16 artikla

1. *Jokaisella on oikeus henkilötietojensa suojaan.*
2. *Euroopan parlamentti ja neuvosto antavat tavallista lainsäätämismenettelyä*

noudattaen luonnollisten henkilöiden suojaa koskevat säännöt, jotka koskevat

unionin toimielinten, elinten ja laitosten sekä jäsenvaltioiden, silloin kun viimeksi mainitut toteuttavat unionin oikeuden soveltamisalaan kuuluvaa toimintaa, suorittamaa henkilötietojen käsittelyä, sekä säännöt, jotka koskevat näiden tietojen vapaata liikkuvuutta. Näiden sääntöjen noudattamista valvoo riippumaton viranomainen.

Tämän artiklan nojalla annetut säännöt eivät vaikuta Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 39 artiklassa tarkoitettuihin erityisiin sääntöihin.

- Euroopan unionin perusoikeuskirja

³⁰

<http://www.asean.org/news/asean-statement-communications/item/asean-human-rights-declaration>

7 artikla: Yksityis- ja perhe-elämän kunnioittaminen

"Jokaisella on oikeus siihen että hänen yksityis- ja perhe-elämäänsä, kotiaan sekä viestejään kunnioitetaan."

8 artikla: Henkilötietojen suoja

"Jokaisella on oikeus henkilötietojensa suojaan. Tällaisten tietojen käsittelyn on oltava asianmukaista ja sen on tapahduttava tiettyä tarkoitusta varten ja asianomaisen henkilön suostumuksella tai muun laissa säädetyn oikeuttavan perusteen nojalla. Jokaisella on oikeus tutustua niihin tietoihin, joita hänestä on kerätty, ja saada ne oikaistuksi." "Riippumaton viranomainen valvoo näiden sääntöjen noudattamista."

10 artikla: Ajatuksen-, omantunnon- ja uskonnonvapaus

"Jokaisella on oikeus ajatuksen, omantunnon ja uskonnon vapauteen. Tämä oikeus sisältää vapauden vaihtaa uskontoa tai vakaumusta ja vapauden tunnustaa uskontoa tai vakaumusta joko yksin tai yhdessä muiden kanssa julkisesti tai yksityisesti jumalanpalveluksissa, opettamalla, hartaudenharjoituksissa ja uskonnollisin menoin. Oikeus kieltäytyä asepalveluksesta omantunnon syistä tunnustetaan tämän oikeuden käyttöä sääntelevien kansallisten lainsäädäntöjen mukaisesti."

11 artikla: Sananvapaus ja tiedonvälityksen vapaus

"Jokaisella on oikeus sananvapauteen. Tämä oikeus sisältää mielipiteenvapauden sekä vapauden vastaanottaa ja levittää tietoja tai ajatuksia viranomaisten siihen puuttumatta ja alueellisista rajoista riippumatta. Tiedotusvälineiden vapautta ja moniarvoisuutta kunnioitetaan."

22 artikla

Kulttuurinen, uskonnollinen ja kielellinen monimuotoisuus – "Unioni kunnioittaa kulttuurista, uskonnollista ja kielellistä monimuotoisuutta."

Vihapuheeseen liittyvät EU:n välineet:

- **Puitepäättös 2008/913/YOS rasismien ja muukalaisvihan tiettyjen muotojen ja ilmaisujen torjumisesta rikosoikeudellisin keinoin**

1 artikla: Rasismia ja muukalaisvihaa koskevat rikokset. Kunkin jäsenvaltion on toteutettava tarvittavat toimenpiteet varmistaakseen, että seuraavat tahalliset teot säädetään rangaistaviksi:

- a) julkinen yllyttäminen väkivaltaan tai vihaan, joka kohdistuu rodun, ihonvärin, uskonnon, syntyperän taikka kansallisen tai etnisen alkuperän mukaan määräytyvään ihmisryhmään tai tällaisen ryhmän jäseniin;
- b) edellä a alakohdassa tarkoitetun teon suorittaminen levittämällä tai jakamalla julkisesti kirjoituksia, kuvia tai muuta aineistoa;
- c) sellainen kansainvälisen rikostuomioistuimen perussäännön 6, 7 ja 8 artiklassa määriteltyjen joukkotuhonnan, ihmisyyttä vastaan kohdistuvien rikosten ja sotarikosten julkinen puolustelu, kieltäminen tai vakava vähätteleminen, joka kohdistuu rodun, ihonvärin, uskonnon, syntyperän taikka kansallisen tai etnisen alkuperän mukaan määriteltyyn ihmisryhmään tai tällaisen ryhmän jäseniin, jos teko on suoritettu tavalla, joka on omiaan yllyttämään väkivaltaan tai vihaan tällaista ryhmää tai tällaisen ryhmän jäsentä kohtaan;
- d) sellainen 8 päivänä elokuuta 1945 tehdyn Lontoon sopimuksen liitteenä olevan kansainvälisen sotarikostuomioistuimen perussäännön 6 artiklassa määriteltyjen rikosten julkinen puolustelu, kieltäminen tai vakava vähätteleminen, joka kohdistuu rodun, ihonvärin, uskonnon, syntyperän taikka kansallisen tai etnisen alkuperän mukaan määriteltyyn ihmisryhmään tai tällaisen ryhmän jäseniin, jos teko suoritetaan tavalla, joka on omiaan yllyttämään väkivaltaan tai vihaan tällaista ryhmää tai tällaisen ryhmän jäsentä kohtaan.

7 artikla: "Tämä puitepäättös ei vaikuta velvollisuuteen kunnioittaa perusoikeuksia ja noudattaa oikeudellisia perusperiaatteita, sananvapaus ja yhdistymisvapaus mukaan lukien, sellaisina kuin ne on vahvistettu Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 6 artiklassa."

- **Komission kertomus Euroopan parlamentille ja neuvostolle rasismin ja muukalaisvihan tiettyjen muotojen ja ilmaisujen torjumisesta rikosoikeudellisin keinoin tehdyn neuvoston puitepäättöksen 2008/913/YOS täytäntöönpanosta – COM (2014) 27 final**

Tietosuojaan liittyvät EU:n välineet³¹:

- Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 95/46/EY yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta

³¹ Komissio ehdotti 25. tammikuuta 2012 EU:n tietosuojasääntöjen kokonaisvaltaista uudistusta yksilöiden oikeuksien vahvistamiseksi (erityisesti yksityisyyden suoja verkossa) globalisaation ja uusien teknologioiden tuomien haasteiden käsittelemiseksi sekä Euroopan digitaalisen talouden edistämiseksi. Uudistukseen kuuluvat seuraavat ehdotukset: 1) Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta (yleinen tietosuoja-asetus), COM(2012) 11 final ja 2) Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi yksilöiden suojelusta toimivaltaisten viranomaisten suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä rikosten torjumista, tutkimista, selvittämistä ja syytteen esittämistä tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanoa varten sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta, COM (2012) 10 final. Näistä kahdesta ehdotuksesta keskustellaan parhaillaan neuvostossa ja Euroopan parlamentissa (tavallinen lainsäätämismenettely).

- Neuvoston puitepäättös 2008/977/YOS rikosasioissa tehtävässä poliisi- ja oikeudellisessa yhteistyössä käsiteltävien henkilötietojen suojaamisesta
 - Direktiivi 2002/58/EY henkilötietojen käsittelystä ja yksityisyyden suojasta sähköisen viestinnän alalla (muutettu direktiivillä 2009/136/EY)
 - Asetus (EY) N:o 45/2001 yksilöiden suojelusta yhteisöjen toimielinten ja elinten suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta
-